

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Analýza vývoje nezaměstnanosti v České republice

Fomicheva Svetlana

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Svetlana Fomicheva

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Analýza vývoje nezaměstnanosti v České republice

Název anglicky

Analysis of the development of unemployment in Czech Republic

---

Cíle práce

Cílem práce bude analyzovat vývoj nezaměstnanosti a dalších vybraných faktorů na trhu práce v ČR. Dílčím cílem bude popsat současnou situaci na trhu práce, určit trendy daných ukazatelů a srovnat s okolními státy.

Metodika

V teoretické části práce bude použita metoda analýzy dokumentů a kompilace vybrané dostupné literatury a vědeckých publikací, které vyústí v literární rešerši.

V praktické části bude využita grafická metoda společně s indexní analýzou a analýzou časových řad.

Doporučený rozsah práce

40 -50 stran

Klíčová slova

nezaměstnanost, trh práce, Česká republika

Doporučené zdroje informací

BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost : psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

HOLMAN, R. *Makroekonomie : středně pokročilý kurz*. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-541-1.

KOTÝNKOVÁ, M. *Lidské zdroje na trhu práce*. Praha: Professional Publishing, 2003. ISBN 80-86419-48-7

MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.

SEKERKA, B. – BRČÁK, J. – STARÁ, D. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavlína Hálová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 27. 3. 2019

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 10. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 10. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Analýza vývoje nezaměstnanosti v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 23.03.2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Pavlíně Hálové, Ph.D za poskytnuté cenné rady při zpracování této práce a strávený čas během konzultací . Velké poděkování patří mým rodičům za podporu během celého studia. V neposlední řadě děkuji svým přátelům a kolegům za pomoc a vstřícnost.

Analýza vývoje nezaměstnanosti v České republice

Abstrakt

Cílem práce je analýza vývoje nezaměstnanosti v České republice a dílčích faktorů, které působí na nezaměstnanost a ovlivňují její míru. Sledování stavu nezaměstnanosti je důležité pro každý stát, protože z velké části popisuje stav ekonomiky. Dílčím cílem je vysvětlit přístupy různých institucí k výpočtu míry nezaměstnanosti a objasnit příčiny výběru jednotlivých metodik.

Teoretická část obsahuje definice důležitých pojmů. Jsou popsány typy nezaměstnanosti, příčiny a její důsledky na ekonomiku státu, společnost a na psychický stav jednotlivce. Následuje vysvětlení pojmu trh práce a jeho složek včetně poptávky, nabídky, a činitele, v jehož roli vystupuje stát.

V praktické části je analyzována míra nezaměstnanosti v období 1993-2004, určená její trendová funkce. Pote následuje podrobnější analýza období 2004-2018 společně s vybranými faktory jako počet volných pracovních míst, počet nezaměstnaných osob, pracovní síla, počet pracujících cizinců na území České republiky. Vývoj těchto ukazatelů je popsán pomocí indexní analýzy a grafické metody. Na základě analýzy lze odvodit, že průměrné tempo růstu počtu volných pracovních míst v období 1995-2018 činí 8,5 %. Průměrné meziroční tempo poklesu počtu nezaměstnaných osob v období 2004-2018 je 8,6 %. Na závěr vývoj míry nezaměstnanosti České republiky je porovnán s okolními státy a průměrem Eurozóny. Na základě analýzy lze odvodit, že v současné době Česká republika vykazuje velmi nízkou hodnotu míry nezaměstnanosti a konkuruje Německu a Rakousku.

Klíčová slova: nezaměstnanost, míra nezaměstnanosti, trh práce, Česká republika.

Analysis of the development of unemployment in Czech Republic

Abstract

The aim of this work is to analyze the development of unemployment in the Czech Republic and the partial factors that affect its degree. Monitoring the state of unemployment is important for each country, because it largely describes the state of the economy. The sub-target is to explain the approaches of various institutions to the calculation of unemployment rate and to explain the reasons of choice of individual methodologies.

The theoretical part contains definitions of important terms. Described are types of unemployment, its causes and consequences on the economy of the country, society and the mental state of an individual. Afterwards is an explanation of the notion of labor market and its components, including demand, supply, and the factor in which the state is acting.

In the practical part is an analysis of the unemployment rate in the period of 1993-2004 and its trend function determined. Following is a detailed analysis of the period of 2004-2018 including selected factors such as the number of vacancies, the number of unemployed persons, the workforce, and the number of foreigners working in the Czech Republic. The development of these indicators is described using index analysis and graphical method. Based on the analysis, it can be concluded that the average growth rate of vacancies in the period 1995-2018 is 8.5%. The average annual rate of decline in the number of unemployed persons in the period 2004-2018 is 8.6%. Finally, the Czech Republic's unemployment rate is compared with neighboring countries and the euro area average. Based on the analysis, it can be concluded that the Czech Republic is currently showing very low unemployment rates and competes with Germany and Austria.

Keywords: unemployment, rate of unemployment, labour market, Czech Republic

Obsah

Úvod	10
1.1 Cíl práce	11
1.2 Metodika.....	11
Teoretická část	15
1.3 Teorie nezaměstnanosti	15
1.3.1 Definice pojmu a typů nezaměstnanosti	15
1.3.2 Příčiny nezaměstnanosti.....	19
1.3.3 Důsledky nezaměstnanosti.....	21
1.3.4 Smysl práce v životě člověka.....	22
1.4 Trh práce.....	23
1.4.1 Nabídka a poptávka na trhu práce.....	24
1.4.2 Rovnovaha na trhu práce.....	26
1.5 Měření nezaměstnanosti	28
1.5.1 Míry nezaměstnanosti podle MPSV a ČSÚ.....	28
1.6 Vliv a zásahy státu na trh práce.....	32
1.6.1 Státní politika zaměstnanosti	32
Vlastní práce	37
1.7 Nezaměstnanost v České republice	37
1.7.1 Nezaměstnanost v České republice v období 2005–2018.....	40
1.7.2 Vývoj počtu pracovních míst v České republice	45
1.7.3 Vývoj pracovní síly v České republice	48
1.7.4 Vliv cizinců na míru nezaměstnanosti	49
1.7.5 Porovnání České republiky s Eurozónou	52
Závěr	55
Seznam použitých zdrojů	57
Citovaná literatura	58
Přílohy	60

Seznam grafů

<i>Graf 1: pravděpodobnosti přechodu mezi zaměstnaností a nezaměstnaností (λ_{EU}) a mezi nezaměstnaností a zaměstnaností (λ_{UE}) v období 2009–2012 (index)</i>	20
<i>Graf 2: křivka individuální nabídky práce</i>	24
<i>Graf 3: graf poptávky po práci</i>	26
<i>Graf 4: graf rovnováhy na trhu práce</i>	27
<i>Graf 5: míra registrované nezaměstnanosti</i>	29
<i>Graf 6: podíl nezaměstnaných osob v České republice</i>	30
<i>Graf 7: srovnání ukazatelů</i>	30
<i>Graf 8: obecná míra nezaměstnanosti v letech 1993–2004</i>	38
<i>Graf 9: trendová funkce míry nezaměstnanosti v období 1993-2004</i>	39
<i>Graf 10: obecná míra nezaměstnanosti v letech 2005 – 2018</i>	41
<i>Graf 11: trendová funkce míry nezaměstnanosti v letech 2005-2018</i>	41
<i>Graf 12: výběr vhodné funkce</i>	42
<i>Graf 13: trendová funkce časové řady</i>	43
<i>Graf 14: absolutní přírůstky pro počet nezaměstnaných osob v období 2005-2018</i>	44
<i>Graf 15: trendová funkce počtu pracovních míst</i>	47
<i>Graf 16: trendová funkce počtu volných pracovních míst</i>	48

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1: vývoj výše minimální mzdy v ČR od roku 1991</i>	33
<i>Tabulka 2: vývoj výše vynaložených peněz na politiku zaměstnanosti</i>	35
<i>Tabulka 3: výběr vhodné funkce</i>	42
<i>Tabulka 4: indexní analýza</i>	43
<i>Tabulka 5: vývoj počtu volných pracovních míst od roku 1995</i>	46
<i>Tabulka 6: výběr vhodné funkce</i>	47
<i>Tabulka 7: vývoj pracovní síly v České republice</i>	48
<i>Tabulka 8: počet zaměstnaných cizinců od roku 1995</i>	50
<i>Tabulka 9: vývoj počtu zaměstnaných cizinců v České republice</i>	51
<i>Tabulka 10: vývoj míry nezaměstnanosti v okolních státech Eurozóny v %</i>	52

Přílohy

<i>Tabulka 11: vývoj obecné míry nezaměstnanosti</i>	60
--	----

Úvod

Cílem této práce je analyzovat vývoj míry nezaměstnanosti v České republice. Tento jev se vyskytuje v každé zemi s tržním hospodářstvím a má velký význam z pohledu ekonomiky státu a zároveň značně působí na sociální život občanů. Určitá míra nezaměstnanosti se objevuje v každém státě, záleží na tom, jaké úrovně dosahuje. Pozice míry nezaměstnanosti při hodnocení efektivnosti státu sice není hlavním ukazatelem, ale je jedním z nejdůležitějších.

Vývoj míry nezaměstnanosti je ovlivněn velkým množstvím faktorů, která mohou mít mezi sebou také závislost. Některé faktory může ovlivňovat stát, například, poskytovat lidem finanční podporu při nezaměstnanosti. Na některé faktory nejde zapůsobit, nebo výsledek působení se objeví až za několik let, například, demografický stav obyvatelstva.

Sledovat vývoj míry nezaměstnanosti je nezbytné pro zajištění ekonomického vývoje státu a přehlednost výsledku působení určitých nástrojů ovlivňování míry nezaměstnanosti.

Je nutné definovat míru nezaměstnanosti v širokém smyslu, vymezit definice různých autorů z různých hledisek, jelikož se dá dívat na míru nezaměstnanosti z různých pohledů, a každý autor vymezuje pojem z hlediska, který se mu zdá nejvíc vhodný. Dále je důležité objasnit význam práce v životě člověka a jaký dopad má zaměstnanost či nezaměstnanost na společnost. Tyto aspekty zahrnuje teoretická část této práce.

Analýza vývoje míry nezaměstnanosti umožňuje konstruovat celkový přehled na vývoj hospodárnosti státu a jednotlivých faktorů, které ovlivňují míru nezaměstnanosti. Těmito faktory může být minimální mzda či počet volných pracovních míst. Podrobnější analýzou se zabývá praktická část práce.

Důležité probírat problematiku nejenom v hranicích jednoho státu, ale i sledovat situaci v okolních státech, jelikož celé lidstvo je navzájem propojeno. V případě České republiky je důležité sledovat vývoj míry nezaměstnanosti s okolními státy, vzhledem k tomu, že Česká republika je členem Evropské unie a hraničí se státy s velmi vyspělou ekonomikou.

1.1 Cíl práce

Hlavním cílem této práce je posoudit a analyzovat vývoj míry nezaměstnanosti v České republice a její význam jako jednoho z nejdůležitějších ukazatelů výkonosti států. Při použití indexní analýzy popsat vývoj, stanovit trendovou funkci a objasnit jednotlivé míry nezaměstnanosti během zvoleného období.

Prvním dílčím cílem je popsat vývoj a nástroje metody měření míry nezaměstnanosti v České republice.

Druhým dílčím cílem je znázornit vývoj dílčích ukazatelů, které působí na vývoj míry nezaměstnanosti, a pak pomocí indexní analýzy určit jejich vývoj.

Posledním cílem bude porovnat míru nezaměstnanosti České republiky s průměrem Eurozóny, dále s jejími ostatními členy, zejména s okolními státy.

Nezbytné je definovat pojem míra nezaměstnanosti v širokém smyslu, vymezit definice různých autorů z různých hledisek. Důležité objasnit význam práce v životě člověka a jaký dopad má zaměstnanost či nezaměstnanost lidí na výkonnost státu.

1.2 Metodika

Práce je koncipována tak, aby byla srozumitelná a logická, tj. na začátku obsahuje obecná teoretická východiska problematiky, pak jsou uvedené reálná čísla a fakta, která budou analyzována v praktické části.

V teoretické části se využívají sekundární zdroje, pomocí kompilace vybrané dostupné literatury jsou definovány základní pojmy problematiky práce. Rovněž byly využity metody deskripce a dedukce pro získání dalších důležitých informací, potřebných v práci.

V praktické části jsou využity také sekundární zdroje, hlavně získaných ze stránek Českého statistického úřadu a Ministerstva práce sociálních věcí. Data

jsou zpracována a analyzována grafickou metodou do vhodných a přehledných sloupcových grafů a tabulek. Část grafů byla upravena v softwaru Microsoft Office Excel.

Poté v praktické části bude požitá analýza časových řad, zájmena budou analyzovány dlouhodobé časové řady, jelikož jsou přehlednější a vyhlazenější. Časovou řadou je posloupnost hodnot určitého statistického znaku uspořádaná v čase. Členění časových řad může být z pohledu různých kritérií:

- Podle rozhodného časového hlediska
  - časové řady intervalové (resp. časové řady intervalových ukazatelů).
  - časové řady okamžikové (resp. časové řady okamžikových ukazatelů).
- Podle periodicity, s jakou jsou údaje sledovány
  - Krátkodobé časové řady (periodicita je kratší než 1 rok) zpravidla 1 měsíc
  - Roční (dlouhodobé) časové řady (periodicita je roční nebo ještě delší)
- Podle druhu sledovaných ukazatelů
  - Časové řady absolutních hodnot
  - Časové řady odvozených charakteristik – vznikají na základě absolutních údajů, např. časové řady součtové
- Podle způsobu vyjádření údajů
  - Naturálních ukazatelů (hodnoty příslušného ukazatele jsou vyjádřeny naturálním kritériem)
  - Peněžních ukazatelů (hodnoty ukazatele jsou vyjádřeny v peněžní formě)

K základním charakteristikám časových řad patří:

1. Diference jednotlivých řadů

Pro výpočet meziročních přírůstku nebo úbytku se používá vzorec první diference

$$D_t = y_t - y_{t-1}, \quad (1)$$

pro $t = 2, 3, \dots, n$ (Arlt, 1999).

2. Tempa růstu (řetězové indexy)

Řetězové indexy zkoumají poměr mezi vedlejší členy časové řady, které mají také název koeficienty růstu anebo tempo růstu. Základ ukazatele je pohyblivý a vzorec výpočtu vypadá následovně:

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, \quad (2)$$

pro $t=2,3, \dots, t$ (Arlt, 2009).

3. Průměrný koeficient růstu

Výpočet průměrného koeficientu růstu vypadá následovně:

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{k_{2,1} \cdot k_{3,2} \cdot \dots \cdot k_{n,n-1}} = \sqrt[n-1]{\prod_{t=2}^n k_t} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}}, \quad (3)$$

kde n je počet sledovaných období (Arlt, 1999).

4. Průměrný tempo růstu

$$\bar{R} = \bar{K} - 1, \quad (4)$$

kde $\bar{K}$ je průměrný koeficient růstu (Arlt, 1999).

Za základní princip modelu časové řady se používá jednorozměrný model

$$y_t = f(t, \varepsilon), \quad (5)$$

kde

y_t = hodnota ukazatele v čase t , kde $t=1,2,\dots,n$,

ε = hodnota náhodné složky v čase t (Arlt, 1999).

K tomuto modelu lze přistupovat více způsoby, ale zpravidla se používá klasický model, který dekomponuje časovou řadu na složku:

- Trendovou (T_t)

Trendem rozumíme hlavní tendenci dlouhodobého vývoje sledovaného ukazatele v čase – rostoucí trend, klesající trend, řada bez trendu.

- Sezónní (S_t)

Sezónní složka je pravidelně se opakující odchylka od trendové složky vyskytující se u časových řad s periodicitou menší než 1 rok.

– Cyklickou (C_t)

Cyklickou složkou rozumíme kolísání okolo trendu v důsledku dlouhodobého cyklického vývoje s délkou vlny delší než 1 rok.

– Náhodnou (ε_t)

Náhodná složka je složka, kterou nelze popsat žádnou funkcí času, jejím zdrojem jsou drobné a nepopsatelné příčiny.

Rozklad časové řady v aditivním tvaru následovně vypadá:

$$y_t = T_t + S_t + C_t + \varepsilon_t = Y_t + \varepsilon_t, \quad (6)$$

kde Y_t je deterministická složka (Arlt, 1999).

Dlouhodobé změny v průměrném chování časové řady vysvětlují trendové funkce, které budou sestaveny a analyzovány v programu SPSS Statistic 25.

Teoretická část

1.3 Teorie nezaměstnanosti

S pojmem nezaměstnanost se setkáváme často i v běžném životě. Existence nezaměstnanosti je přirozený jev, který se vyskytuje skoro ve všech rozvinutých průmyslových zemích.

Ke stanovení pojmu nezaměstnanost se používají různé odlišné přístupy. Nezaměstnaným může být člověk, který má schopnosti i vůli pracovat, ale z určitých důvodů pracovat nemůže, nebo nemůže najít zaměstnání, které by odpovídalo jeho schopnostem a kvalifikaci (Jírová, 1999)

Při vstupu do pracovněprávního vztahu má člověk nárok na odměnu za vykonanou práci – plat, který utratí během života.

Do skupiny nezaměstnaných se řadí též nejenom ti, kteří chtějí a mohou pracovat, ale i ti, kteří pracovat mohou, ale práci se z nejrůznějších důvodů vyhýbají a pobírají státní příspěvky v nezaměstnaní (Nový, 2006).

1.3.1 Definice pojmu a typů nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je pojem, který charakterizuje část obyvatelstva státu, která se skládá z osob, které dosáhly plnoletosti a které nemají zaměstnání, ale se nachází ve stavu hledání během určitého času, stanoveného zákonem (Mareš, 2002).

Tento pojem též můžeme charakterizovat jako sociálně ekonomický jev, při kterém část pracovní síly nemá zaměstnání a nemůže ho najít (Jírová, 1999).

Nezaměstnanost není vážný sociální ani ekonomický problém pouze v případě, že procentní míra nezaměstnanosti nepřesáhne určitou hranici v rámci 6–10 %. Pokud k tomu dojde, tento problém začínají řešit nejenom ti, kteří hledají práci ale i různé politické instituce (Mareš, 2002).

Tento problém má vliv nejenom na ekonomickou stránku, ale i na společenský život obyvatelstva. Bez práce se člověk může dostat do velmi složitých situací, vyvolaných stresem ze ztráty sebevědomí, svého místa a role ve společnosti nebo změny své životní úrovně.

Obyvatelstvo státu se dělí do dvou základních skupin:

- 1) ekonomicky schopní občané – zaměstnaní a nezaměstnaní

Jedná se o občany, kteří vykonávají výdělečnou činnost a vydělávají peníze k zabezpečení sebe a své rodiny. Do této skupiny patří i ti, kteří krátkodobě nemají zaměstnání (Nový, 2006).

2) ekonomicky neschopní občané

To jsou lidé, kteří nepracují, nejsou zapojení do pracovněprávních vztahů. Mezi ekonomicky neschopné občany řadíme důchodce, děti, zdravotně postižení, invalidé. Do této skupiny se patří i ti, kteří by pracovat mohli, ale nechtějí. Ti vydělávají peníze buď legálním způsobem, například dostávají renty za pronájem svého majetku, tak nelegálním, který zakazuje zákon (Nový, 2006).

K zaměstnáním patří lidé starší 15 let, kteří pracují a za to dostávají odměnu. Do této skupiny patří též osoby, které mají zaměstnání, ale dočasně nepracují z různých důvodů stanovených zákonem (dovolená) nebo fyzickým stavem (nemoc). Řadí se sem i studenti, protože jejich dočasná práce je studium.

Do skupiny nezaměstnaných osob patří lidé starší 15 let, které nemají práci, ale se nacházejí ve stavu aktivního hledání vhodné pozice (Mareš, 2002).

Podle Echaudemaisona (1995) se člověk stává nezaměstnaným, pokud splňuje čtyři základní kritéria:

- Není zaměstnaný, tj. nevykonává práci a nemá pracovní místo
- Má pracovní schopnosti
- Vykazuje ochotu pracovat a dostávat za to odměnu
- Aktivně a neustále hledá pracovní místo

Dobrovolná nezaměstnanost nastává v momentě, kdy člověk může vykonávat práci, ale nevyhovuje mu plat, který nabízí trh. Proto se rozhodne na nějakou dobu zůstat nezaměstnaným a hledat vhodnou s přijatelnou mzdou. Jako jiný případ můžeme uvést situaci, kdy se osoba rozhodne využít svůj čas jinak než výkonem zaměstnání. V takovém typu nezaměstnanosti na trhu práci počet volných pracovních míst je roven počtu nezaměstnaných. Tento typ nezaměstnanosti prodlužuje stát v případě, pokud poskytuje sociální dávky a příspěvky v nezaměstnanosti, nebo umožňuje tyto dávky dlouhodobě pobírat. V takovém případě dochází ke ztrátě motivace co nejrychleji pro sebe najít vhodné zaměstnání (Holman, 2002).

K nedobrovolné nezaměstnanosti dochází v případě, kdy je člověk ochoten pracovat i za nižší mzdu, než je u dané pozice obvyklé, ale na trhu práce není dostatečný počet volných míst. Pokud je zákonem stanovena výše minimální mzdy, firmy nesmí přijmout pracovníky za nižší mzdu, než je zákonem určena a nemohou ani tuto výši měnit. Stát se tímto opatřením snaží bránit poklesu mezd, čímž vlastně zvyšuje nedobrovolnou nezaměstnanost. Výše minimální mzdy má vliv zejména na málo kvalifikované pracovníky, což vede ke vzniku nedobrovolné nezaměstnanosti. S nedobrovolnou nezaměstnaností se též často setkávají absolventi, kteří dokončili studium a zatím nemají žádné pracovní zkušenosti a praxi, kterou mohou zaměstnavateli nabídnout. Zaměstnavatel může uchazeči nabídnout minimální mzdu, která se bude zvyšovat s dosažením určitých pracovních zkušeností. Pokud je státem stanovena příliš vysoká částka minimální mzdy, hledání práci bude mnohem složitější. Nedobrovolná nezaměstnanost má velký vliv na psychiku člověka, který se může setkat s obtížnými situacemi kvůli nedostatku finančních prostředků potřebných k zajištění živobytí (Holman, 2002).

Frikční nezaměstnanost můžeme charakterizovat jako běžnou změnu zaměstnání, která vyvolává pohyb lidí mezi pracovními místy. Nejčastěji po dokončení studia nebo při změně místa bydliště. Lidé hledají lepší pracovní podmínky, vyšší plat a příjemné prostředí a vyhovující kolektiv (Mareš, 2002). Tento proces zabere určitý čas, potřebný k seznámení se s trhem nabídek a určení vhodné pozice. Takový typ nezaměstnanosti nepředstavuje nebezpečí pro státní ekonomiku, protože netrvá příliš dlouho (Buchtová, 2013).

Cyklická nezaměstnanost je typickým makroekonomickým jevem. Také je klasickým modelem pro období devatenáctého a počátek dvacátého století. Pokud je nezaměstnanost způsobena nedostatkem poptávky po produktech a nevyužíváním stávající kapacity, hovoříme o cyklické nezaměstnanosti. Cyklická nezaměstnanost je spojena se změnami v poptávce po pracovní síle a cyklech. Pokud je cyklická nezaměstnanost častá, opakuje se, nebo je závislá na ročním období, nazývá se sezónní nezaměstnaností. Jako příklad můžeme uvést oblast zemědělství, stavebnictví, a turistiky (Mareš, 2002).

Strukturální nezaměstnanost se jinak nazývá technologická nezaměstnanost. K takovému typu nezaměstnanosti dochází v případě, kdy pracovníci ztrácejí zaměstnání z důvodu „opotřebení“ jejich kvalifikaci nebo odvětví jejich práce zaniká kvůli rozvíjení

technologií. I vzhledem k tomu, že mají kvalitní vzdělávání, určité zkušenosti a kvalifikaci ztrácejí svou hodnotu na trhu práce. Ke vzniku vedou obvykle dva faktory: a to buď technický pokrok nebo změny ve struktuře statní ekonomiky (Mareš, 2002).

Podle Mezinárodní organizací práce za dlouhodobou můžeme považovat nezaměstnanost, která trvá déle než 12 měsíců. Stejnou dobu stanoví i EUROSTAT, ale kvůli podrobnější analýze se sleduje nezaměstnanost v rozsahu 6, 12, 24 měsíců.

Dlouhodobá nezaměstnanost je závažným problémem pro ekonomiku státu. Zatěžuje hospodářství státu tím, že domácnosti mají nižší příjem, a tedy budou méně utrácet. Také zatěžuje státní rozpočet, jelikož stát musí zvýšit své výdaje na sociální dávky poskytované nezaměstnaným. Česká republika v posledních letech sice vykazuje nižší dlouhodobou nezaměstnanost než průměr Evropské unie, ale výskyt její míry je vyšší v porovnání s některými jinými státy (Pavelka, 2011). Jeden z nejdůležitějších problémů tohoto typu nezaměstnanosti je dopad na sociální stranu. V situaci, když člověk nemůže dlouhodobě najít odpovídající zaměstnání může se dostat do stavu beznaděje, případně propadnout depresím. Což vede nezřídka k tomu, že nedobrovolná nezaměstnanost se stává dobrovolnou, kdy se člověk smíří se životem bez zaměstnání a přestane se snažit práci hledat. Navíc v případě, kdy má takový občan možnost dlouhodobě využívat prostředky poskytované státem, zvolí si pohodlnější život bez práce namísto usilování najít vhodné pracovní místo. Tento přístup může vést k přesvědčení, že pracovat není potřeba, protože náklady na život jednotlivce nese stát, což může vyústit v situaci, kdy se takový životní styl přenesou na další generaci, která má vzory v rodičích, kteří se za celý život nezapojili do pracovního procesu, a i přesto čerpají různé benefity ze státního rozpočtu. Příčinou takového typu nezaměstnaností může být dlouhodobý úpadek státní ekonomiky, a odmítání státem pokles cen i v případě potřeby snížit cenovou hladinu.

Pod termínem neúplná neboli parciální nezaměstnanost rozumíme situaci, kdy lidé pracují na částečný úvazek nebo nevyužívají všechny své znalosti a schopnosti v daném oboru (Daňhelová, 2002).

Výhoda parciální nezaměstnanosti tkví zejména v tom, že vytváří další pracovní místa. Jako příklad uveďme situaci, kdy se dvě osoby dělí o jedno pracovní místo, což znamená, že dělí mezi sebou pracovní o hodiny a na to navázanou i mzdu (Daňhelová, 2002).

1.3.2 Příčiny nezaměstnanosti

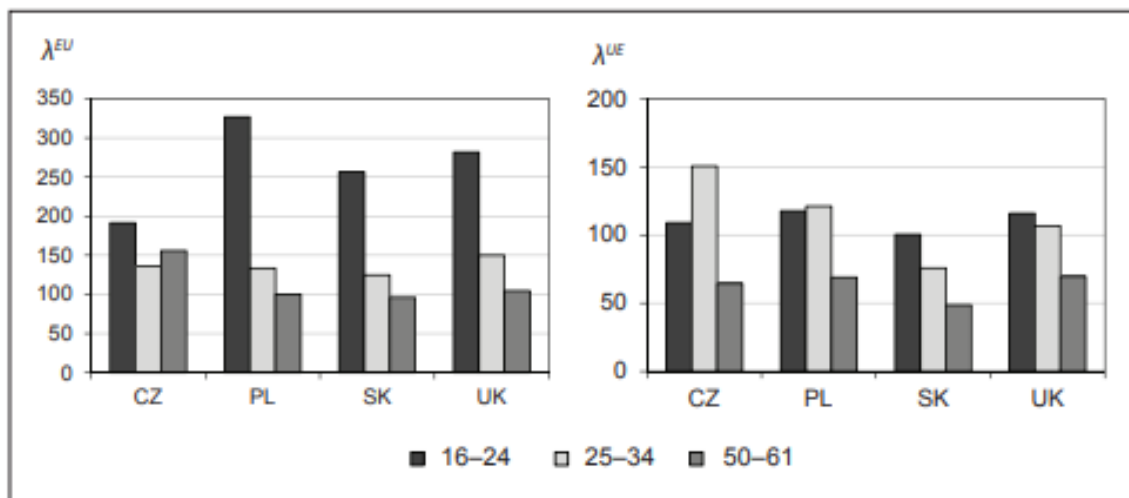
Mezi příčiny se řadí velké množství faktorů, které mohou vyplývat jeden z druhého a navzájem se ovlivňovat. Podle Mereša (2002) a Čejka (2014) hlavní faktory jsou:

- Ekonomické chování státu
- Ekonomický cyklus
- Nerovnováha na trhu práce
- Produktivita práce
- Nepružnost mezd
- Zákonem stanovená výše minimální mzdy
- Využití výrobních kapacit
- Technické pokroky a jako výsledek zrušení odvětví
- Zániky podniků, to znamená snížení pracovních míst
- Nízké vzdělávání
- Nedostatečná informace pro zájemce o pracovních místech
- Velké a dlouhodobé podpory v nezaměstnanosti
- Navýšení pracovních hodin, kvůli čemuž se snižuje počet pracovních míst
- Velký přírůstek narozených a celkový nárůst obyvatelstva (největším problémem je Číně, opačný jev je v České republice) a jiné demografické faktory, jako odchod starších věku do důchodu.

Jako nejdůležitější se uvádějí ekonomický cyklus, produktivita práce a demografické faktory (Čejka, Vnučková, 2014).

S příčinami nezaměstnanosti také souvisí problém demografického složení pracovníků na trhu práce. Podle Vladislava Fleka a ostatních autorů mají mladí lidé potíže s nalezením práce kvůli nedostatečným zkušenostem. U starší věkové skupiny se objevuje otázka: přejdou do skupiny nezaměstnaných nebo se zařadí mimo ekonomickou aktivitu?

Graf 1: pravděpodobnosti přechodu mezi zaměstnaností a nezaměstnaností (λ^{EU}) a mezi nezaměstnaností a zaměstnaností (λ^{UE}) v období 2009–2012 (index)

Poznámka: Index = 100 představuje průměrnou měsíční hodnotu pravděpodobnosti přechodu ze zaměstnanosti do nezaměstnanosti (λ^{EU}) resp. z nezaměstnanosti do zaměstnanosti (λ^{UE}) u jedinců v referenční věkové kategorii 35–49 let. Ve sloupcích figurují indexy pro zbývající věkové skupiny vzhledem k referenční skupině. Pro Spojené království (UK) se výsledky vztahují k období let 1975–2010 podle národní LFS.

Zdroj: Vladislav Flek, Martin Hála, Martina Mysíková (2018)

Podle empirických studií mladí lidé častěji mění zaměstnání, častěji se řadí do skupiny nezaměstnaných, ale zároveň mají větší šanci na nalezení vhodné pozice. Skupina starších občanů mění zaměstnání méně, z důvodu obavy ze ztráty zaměstnání v novém prostředí. V případě ztráty zaměstnání má starší věková skupina potíže s nalezením nového pracovního místa. Na druhou stranu tuto situaci si můžeme vysvětlit tím, že starší lidé už se nesnaží najít práci se stejným úsilím jako ti mladší (Flek, Hála, Mysíková, 2018).

Na obrázku 1 první graf ukazuje, že u skupiny pracovníků 25 – 34 let je vyšší riziko ztráty zaměstnání a jejich pravděpodobnost přechodu do skupiny nezaměstnaných je vyšší než u starší věkové skupiny (λ^{EU}). Lidé, ve věku 50 – 61 let jsou lépe chráněni před ztrátou zaměstnání.

Druhý graf ukazuje, že mladí lidé mají vyšší šanci na znovunalezení práce, na rozdíl od starší věkové skupiny (λ^{UE}). To znamená, že starší věková skupina je více ohrožena dlouhodobou nezaměstnaností. Starší skupina sice preferuje znovunalezení práce než opustit ekonomicky aktivní život, ale proporce přechodu do nezaměstnanosti a do neaktivity je přibližně stejná. Autoři prokazují, že k tomu dochází nejenom z důvodu chování zaměstnavatelů, ale z důvodu neochoty starších lidí hledat práci.

Na segmentaci trhu práce též má vliv ekonomický stav státu a fáze cyklu hospodářského růstu.

1.3.3 Důsledky nezaměstnanosti

Obecně je známo, že zaměstnaní je jeden z nejdůležitějších aspektů v lidském životě. Větší část populace si nedovede představit svůj život bez práce. Ztráta zaměstnání může u jedince vyvolovat různé potíže, ať už sociální, psychické nebo zdravotní. Pro některé pracovníky může ztráta zaměstnání představovat velmi značný zásah do života.

V případě, kdy člověk ztratí zaměstnání a dlouhodobě se mu nedaří nalézt nové, ztratí své místo v reálně se vyvíjejícím životě společnosti. Nezaměstnaní lidé mají méně aktivní sociální život než pracující lidé, a to nejenom z důvodu nedostatečného množství finančních prostředků, ale také kvůli společnosti, která má vůči skupině nezaměstnaných negativní vztah (Dieckhoff, Gash, 2014). V určitý moment se tak u nezaměstnaného člověka začnou projevovat pocity nejistoty, strachu z budoucnosti, a také pochybnosti o kvalitě svých schopností.

I když se s tím v dnešní době setkáváme méně než v dřívějších dobách, stále hrají peníze velkou roli na postavení člověka ve společnosti, které podporují jeho identitu a sebevědomí (Buchtová, 2013).

Nezaměstnanost může dále vést ke ztrátě sebeúcty. Dlouhodobá nezaměstnanost vede ke zhoršení tělesného a duševního zdraví. Zvyšuje se výskyt alkoholismu, srdečních chorob a sebevražd. Nezaměstnanost ovlivňuje také psychický stav všech členů rodiny (Mareš, 1999).

Nezaměstnanost ovlivňuje nejenom psychický stav rodiny, ale i dělbu domácích prací. Při vyšší míře nezaměstnanosti roste množství domácích prací stejně pro muže i ženy, jelikož rodina nemá finanční prostředky na to, aby mohla trávit čas mimo domov. Ze zkoumaných výsledků vyplývá, že ženy v rámci rodiny vykonávají více domácích prací bez ohledu na to, zda mají zaměstnání nebo pracují víc než muži. Jak ukazuje výzkum, pro ženy může fungovat vykonávání většího množství domácích prací jako psychologická

pomoc v případě ztráty zaměstnání. Tentýž výzkum ukazuje, že nepracující ženy se pečují o domácnost více, než nepracující muži (Lippe, Treas, Norbutas, 2017).

Dalším důsledkem nezaměstnanosti může být tzv. „efekt přidaného pracovníka“. To znamená, že ženy, které nejsou součástí aktivní pracovní síly z důvodu vlastního rozhodnutí, vracejí se na trh práce kvůli ztrátě práce manžela. Tím se snaží kompenzovat výpadek finančních prostředků v rodinném rozpočtu. K takové situaci může dojít i v případě, kdy žena pracovala, ale po ztrátě manželelova zaměstnání začne pracovat větší počet hodin, čímž se opět snaží vyrovnat chybějící finance v rodině (Bredtmann, Otten, Rulff, 2014).

1.3.4 Smysl práce v životě člověka

Práce v životě člověka hraje významnou roli. Nejde jenom o finanční či majetkový přínos, ale i o postavení člověka ve společnosti. Práce není jen nepostradatelnou součástí života, nejenže přináší ekonomické výhody, ale také vyjadřuje svůj přístup k životu, nápady, názory, talenty a získané znalosti. Zaměstnanost stanovuje záměry a společenské souvislosti. Prostřednictvím vykonávané práce lidé vytvářejí společenské vztahy, objevují nové přátele mezi kolegy, seberealizují se, nebo naplňují vlastní ambice a potřeby. Ve své tvorbě využívá své znalosti, dovednosti a dovednosti k rozvoji své identity. Pokud člověk svou práci dokončí samostatně, zná své schopnosti a objektivně je hodnotí, naproti tomu týmová práce umožňuje lidem porovnávat a soutěžit s ostatními (Buchtová, 2013).

Význam práce je v naší společnosti je pevný a její ztráta je vnímaná negativně i vzhledem k tomu, že na nezaměstnaného je často nahlíženo jako na někoho, kdo využívá prostředky ze státního rozpočtu.

Od dětství se každý připravuje na zaměstnání prostřednictvím vzdělávání a učení. Dále se na budoucí zaměstnání člověk připravuje nevědomě, kdy v rámci volnočasových aktivit získává znalosti, které mu pomůžou k rozvíjení svých pracovních schopností. Pokud přijde o svou práci, znamená to, že v jeho životě proběhla zásadní změna a ztráta zaměstnání se může stát traumatickou zkušeností (Buchtová, 2013).

I přesto, že nezaměstnaní mají více volného času, nemůžeme tvrdit, že by tento stav byl brán jako ideální životní situace. Práce poskytuje lidem štěstí, spokojenost a životní komfort, což jsou faktory pozitivně ovlivňující náš život, jenž si zaměstnanci často ani

neuvědomují až do momentu, kdy zaměstnání ztratí. Dlouhodobá nezaměstnanost má negativní vliv na ekonomickou situaci jednotlivců i rodin, snižuje počet domácností, které uspokojují své potřeby, vede ke ztrátě pojmu o čase, kvůli čemuž není jednotlivec schopen správně rozvrhnout a nakládat s časem, což vede ke ztrátě mnoha sociálních kontaktů.

1.4 Trh práce

V tržní ekonomice kromě trhu statků a služeb též existuje trh práce, kde se prodává a nakupuje pracovní síla. Tyto trhy jsou téměř sebou shodné, ale liší se tím, že na trh práce vstupují lidé. Rozdíl spočívá v tom, že lidé mohou ohodnotit svou práci a vědí, že svými znalostmi a zkušenostmi mohou tento trh ovlivňovat.

Dovednosti a rysy osobnosti mohou podpořit nebo naopak zatížit vstup na trh práce. Na tomto trhu velmi často vzniká nerovnováha mezi počtem pracovních míst a počtem pracovníků. Pracovníci potřebují prostředky ke svému životu, proto musí být mobilní a vzdělaní, aby se na trhu práce mohli dobře pohybovat. Dále vstup na trh práce ovlivňují ekonomické faktory státu (Jírová, 1999).

Trh práce je místo, kde se střetávají nabídky a poptávky po práci. Potenciální zaměstnanci jsou lidé, kteří mají vzdělání, určité schopnosti a dovednosti. Tyto zaměstnance potřebují firmy, aby mohly vyrábět a zvětšovat svůj zisk a kapitál. Poptávající práci konkurují mezi sebou, aby získali nejlepší možnou pozici. Stejně tak firmy konkurují mezi sebou, aby získali nejkvalitnější lidské zdroje. Poptávka všech firem usilujících o lidské zdroje tvoří tržní poptávku po práci. Tržní nabídku tvoří všichni lidé, kteří nabízejí svou pracovní sílu. Rovnováha mezi poptávkou a nabídkou je tvořena cenou práce. Z toho vyplývá, že trh práce je tvořen třemi základními složkami: nabídkou, poptávkou a cenou práce (Holman, 2002).

Jak už bylo popsáno, trh práce má specifický charakter, z toho důvodu, že na straně nabídky a poptávky vystupují lidská pracovní síla. Další charakteristický rys tohoto trhu je nepružnost ceny práce. Mzda nemůže úplně ovlivňovat trh. Jako příklad se dá uvést situace, když se zvyšuje nabídka práce, ale neklesá výše mezd. Jedním z důvodů, proč k tomu dochází je výše minimální mzdy stanovené státem. Pod tuto hranice firmy nesmí snížit mzdy i kdyby našly pracovníky, kteří by byli ochotni za takovou mzdu pracovat. Nemalý vliv na pružnost mezd mají i náklady na nově přijaté zaměstnance, případně

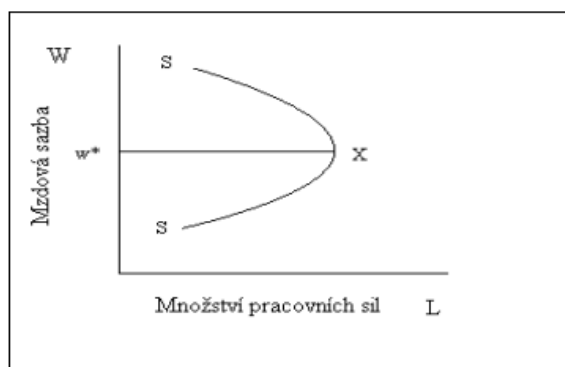
náklady na propouštění těch stávajících. Další vliv má i kvalita práce, kdy firmy investují peníze na zaškolení a vzdělávání svých pracovníků a další náklady by mohly být příliš velké. Dalším důvodem může být výše mezd v různých firmách stejného odvětví. Taky na nepružnost působí, například, ročné uzavírání smluv, podle kterých nejde změnit výši platu, což obvyklé brání k významné změně mzdy (Jírová, 1999).

1.4.1 Nabídka a poptávka na trhu práce

Ochota vstoupit do pracovněprávního vztahu nesouvisí pouze s rozhodnutí člověka pracovat. Jako hlavní důvod obvykle vystupují peníze. Menší, ale též zásadní význam mají společenské uznání a spokojenost z vykonané práce. V případě, kdy se člověk rozhodl nepracovat, místo mzdy získává volný čas, který je poměrně specifickým statkem. I když přináší uspokojenost má odlišnou formu. Rozhodování lidí o práci prochází na základě mezních užitku, které získají prostřednictvím platu za práci (Holman, 2002).

K rozhodování člověk potřebuje informaci o cenách všech statků a volného času. V případě, kdy se jedinec rozhodne mít více volného času a nepracovat, přijde o mzdu. Uniklý plat je cenou volného času. Z toho vyplývá, že pokud se zvyšuje výše mzdy, zdražuje se i volný čas a dochází k substitučnímu efektu růstu platu. To znamená, že se kupuje méně volného času a roste nabídka práce. Z toho se dá říct, že volný čas též můžeme považovat za statek, který můžeme nakoupit prostřednictvím vypracované mzdy. Čím je vyšší plat, tím víc volného času je možné nakoupit, což působí snížení nabídky práce nebo k tzv. důchodovému efektu růstu mzdy. Oba efekty nemůžou působit ve stejný čas, zaleží na tom, jaký z nich převládne v určitý moment (Holman, 2002).

Graf 2: křivka individuální nabídky práce

Zdroj: Jírová, 1999

S růstem ceny práce se nabízí víc pracovní síly, neboť s každou další hodinou výše mzdy narůstá. Čím je vyšší mzda, tím více statků si můžeme dovolit a získat z toho nich užitek. Ale při stálém růstu mzdy nabídka práce začíná klesat, kde dochází k převládání důchodového efektu nad substitučním. Substituční efekt můžeme pozorovat při nižší úrovni mzdy, kde míra dané mzdy, umožňuje uspokojit pouze základní potřeby jako jídlo, bydlení, zdraví. Při růstu mzdy lidé začínají kladt větší důraz na nezbytnost volného času, proto preferují nakup volného času tím, že se vzdají pracovních hodin, za které by mohli získat peníze. Tady můžeme pozorovat důchodový efekt, kdy se při vyšší mzdě nabízí méně práce (Jírová, 1999).

Též můžeme tvrdit, že změna mzdy ne vždy vede ke změně množství práce na trhu. Množství práce se nemění, pokud se změna týká nominální změny mzdy, kdy ke změně mzdy sice dojde, ale zároveň se změní cena statku. To znamená, že můžeme nakoupit stále to samé množství statků i přes růst mzdy. Pouze reálná změna platu má vliv na množství nabízeného a poptávaného množství práce, když po změně výše mzdy člověk může nakoupit víc statků (Holman, 2002).

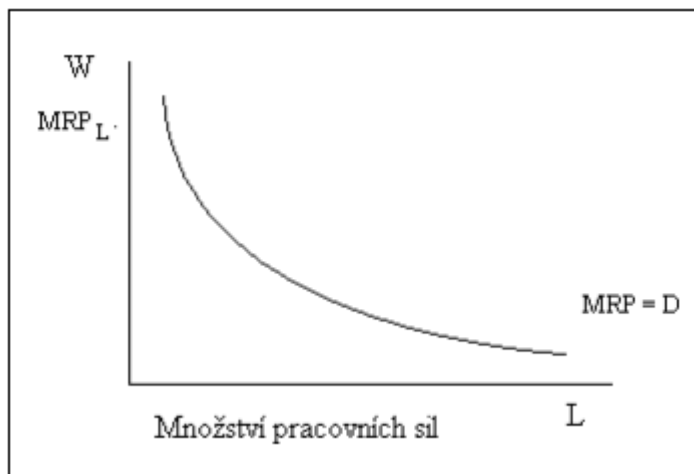
Podle Jírové existuje řada zásadních determinantů, které mají vliv na nabídku práce. To jsou:

- Majetek
- Úroková míra
- Počet obyvatel a jeho růst
- Migrace
- Úroveň ekonomického obyvatelstva (množství zaměstnaných)
- Reálné mzdy
- Dodatečné příjmy mimo práce

Poptávka po výrobních faktorech se odvíjí od poptávky po finálních statcích, které se vyrábí díky pracovní síle. Tento jev označujeme jako odvozenou poptávku. Ohraničuje se faktory jako například technologický pokrok, který má vliv na výnosnost výrobních faktorů. Při hledání pracovní síly firmy vycházejí z vypočtu, který zohledňuje, jaký budou mít vynos při nakoupení práce za danou cenu. Rovnováha firmy, která maximalizuje svůj

výnos, bude v bodě, kdy bude kupovat práci do momentu, ve kterém se výnos z mezního produktu práce bude rovnat mezním nákladům na práci (Holman, 2002).

Graf 3: graf poptávky po práci

Zdroj: Jírová, 1999

Každá další vstupující jednotka přináší další příjem, který firma dostane od svého zaměstnance, jako z dodatečné jednotky práce (v případě, když jsou ostatní faktory konstantní). Tento přidaný příjem je násobkem mezního výrobku práce MRP_L a zisku, který je dosažen pomocí prodeje přidané jednotky výstupu (Jírová, 1999).

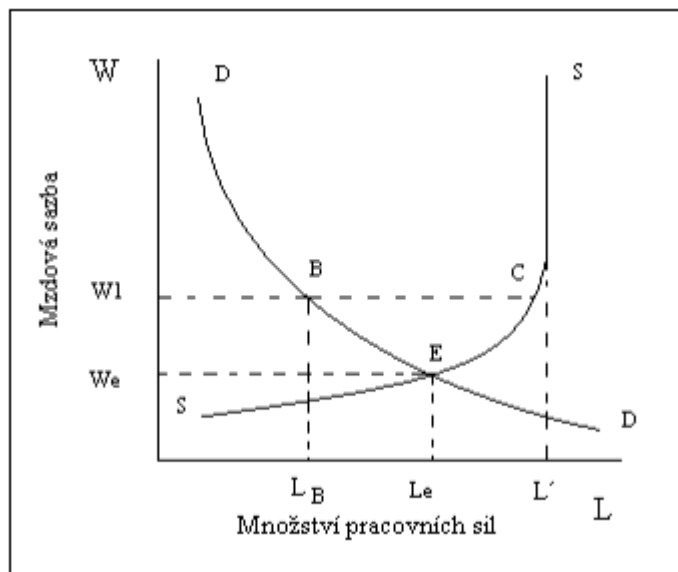
Podle Jírové na změnu poptávky především mají vliv tyto faktory:

- Cena práce je stanovena mzdovou sazbou
- Poptávka po výrobcích, které jsou vyráběné pomocí této práce
- Výnosnost práce, která je ovlivněna technologickými faktory, znalostmi a vzděláním pracovníka
- Technologický pokrok
- Cenová míra kapitálu a půdy

1.4.2 Rovnovaha na trhu práce

Rovnováha na trhu práce nastává v momentě, kdy se množství nabízené práce rovná poptávanému množství. Nabídka a poptávka se protínají v bodě, kde mzdová sazba odpovídá množství práce.

Graf 4: graf rovnováhy na trhu práce

Zdroj: Jírová, 1999

V bodě E, který je průsečíkem nabídky S a poptávky D, je rovnováha. Bod L_e je rovnovážné množství práce. Bod W_e je rovnovážná mzdová sazba. Pokud je mzda nižší než v bodě W_e , na trhu je nabízeno nedostatečné množství práce, což vede k nárůstu konkurence mezi firmami o pracovní sílu a též k růstu mezd a zvětšení nabízeného množství práce (přemístění po křivce nabídky nahoru) a současně ke snížení poptávaného množství práce (přemístění po křivce poptávky dolů), až do chvíle nastoupení rovnovážného stavu. Bod W_e je úroveň, pod kterou by neměla mzdová sazba sestoupit. V případě, kdy se zvýší mzdy na úroveň vyšší než bod W_e , trh ztratí svou rovnováhu, neboť sazba W_1 je vyšší než rovnovážná (bod W_e). Na úrovni bodu W_1 firma už nekoupí množství pracovní síly L_e , ale pouze množství L_b (vysoká mzda je pro firmy vysokým nákladem, který nebude chtít vynaložit, a tak nakoupí menší množství práce). Vzdálenost mezi body B a C vyjadřuje pracovníky, které jsou ochotní pracovat za mzdu na úrovni W_e . Tyto pracovníci se stanou nedobrovolně nezaměstnanými, pokud se zvýší mzdová sazba na úroveň bodu W_1 . Ostatní pracovní síla, která se nachází mezi bodem C a vertikálou L' se stanou dobrovolně nezaměstnaní. Tato skupina preferuje volný čas před prací. Zvýšení mzdové sazby proběhlo pouze za cenu zvýšení nezaměstnanosti (Jírová, 1999).

1.5 Měření nezaměstnanosti

Pro potřeby sledování míry zaměstnanosti a nezaměstnanosti – je nezbytné znát ekonomický status, který vykazuje přehled o ekonomicky aktivním a neaktivním obyvatelstvu státu.

Míra nezaměstnanosti se používá v procentech, a vyjadřuje podíl nezaměstnaných na celkové pracovní síle.

$$u = U / L * 100 (\%), \quad (7)$$

kde:

u = míra nezaměstnanosti,

U = nezaměstnaní lidé,

L = pracovní síla (Klíma, 2006)

Při výpočtu míry nezaměstnanosti je důležité si uvědomit, že je potřeba dodržovat stejnou metodiku, rozlišovat ukazatele a jejich jednotlivé složky (Klíma, 2006).

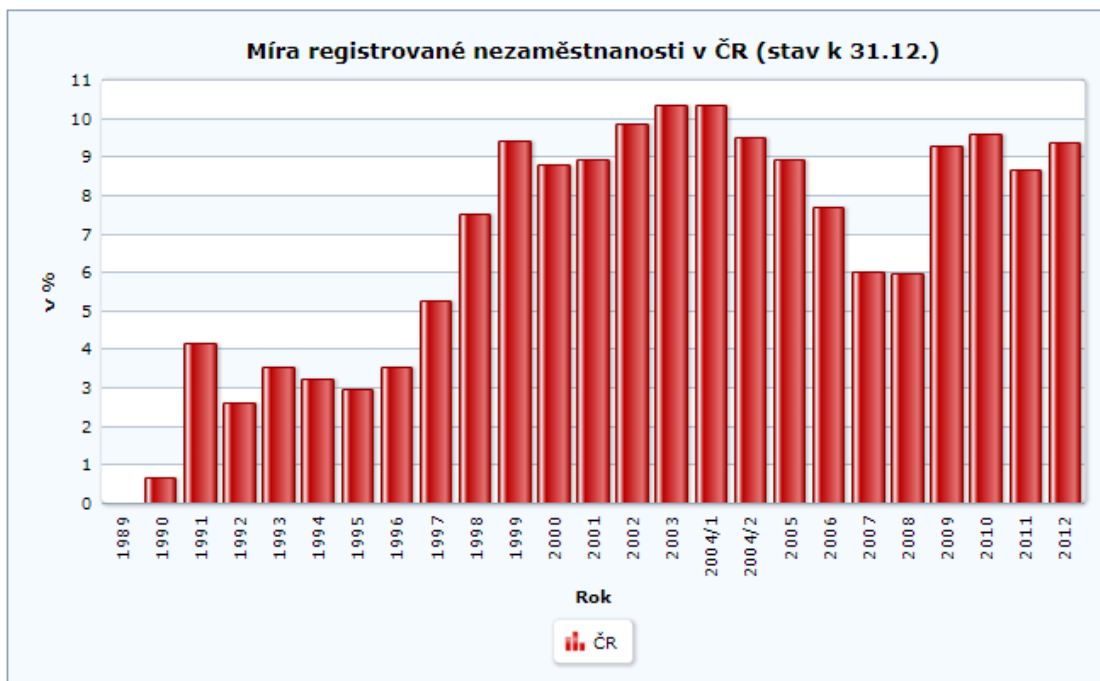
1.5.1 Míry nezaměstnanosti podle MPSV a ČSÚ

Do roku 2004 MPSV používalo metodu, která poskytovala míru registrované nezaměstnanosti. Do 30. června roku 2004 číslo vyjadřovalo podíl, kde je v čitateli počet registrovaných na Úřadu práce k poslednímu dni sledovaného období neumístěných uchazečů a v děliteli je pracovní síla, která zahrnuje počet zaměstnaných v národním hospodářství s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle výsledku VŠPS (klouzavý průměr posledních čtyř čtvrtletí).

$$N = \text{počet registrovaných na úřadu práce} / \text{pracovní síla} \quad (8)$$

Od 1.července 2004 míra nezaměstnanosti vyjadřovala podíl počtu dosažitelných uchazečů k pracovní síle. Tato pracovní síla zahrnuje nejenom předchozí údaje, ale i počet pracujících cizinců ze třetích zemí s platným povolením k zaměstnání, dále se sem řadí občané EU registrovaných Úřadem práce (klouzavý průměr posledních dvanácti měsíců) a cizinci s platným oprávněním k živnostenskému podnikání (klouzavý průměr za poslední dva pololetí). Za dosažitelné se nepovažují uchazeči ve vazbě, výkonu trestu, na vojenské nebo civilní službě, uchazeči, kteří nejsou pracovní schopní nebo pobírají dávky v mateřství.

Graf 5: míra registrované nezaměstnanosti

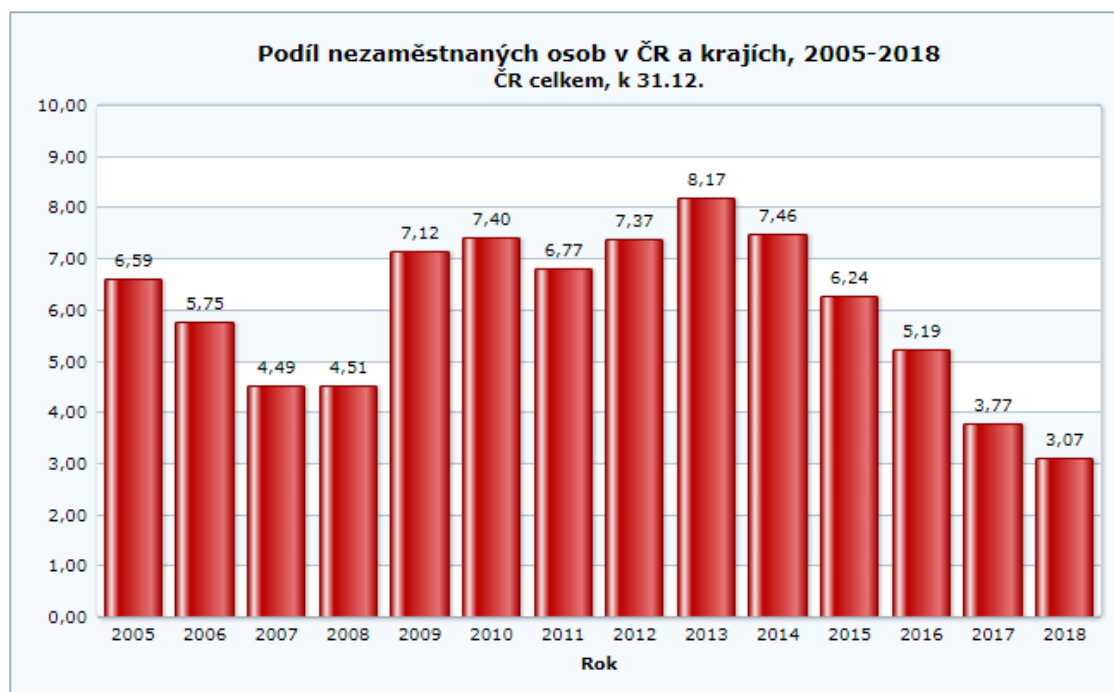
1) metodika platná do 30. června 2004 - podíl počtu registrovaných uchazečů na pracovní síle

2) metodika platná od 1. července 2004 - podíl počtu dosažitelných uchazečů na pracovní síle vč. cizinců

Zdroj: ČSÚ, 2012

V lednu roku 2013 se tento termín byl nahrazen podílem nezaměstnaných osob. Tento ukazatel vyjadřuje procentní podíl registrovaných na úřade práce uchazečů o zaměstnání a všech lidí ve věku 15 – 64 let, kteří žijí na území České republiky. Ministerstvo práce a sociálních věcí pokládá za nezaměstnané lidi, kteří jsou vedeni v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání.

Graf 6: podíl nezaměstnaných osob v České republice

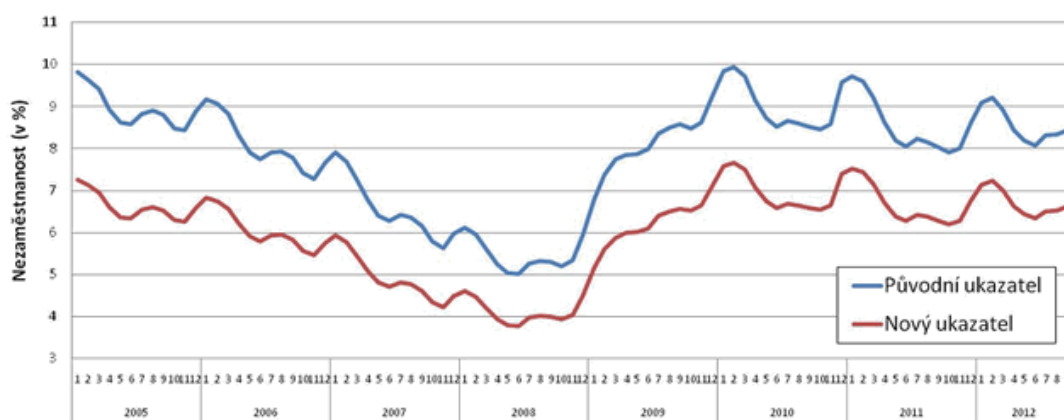

Zdroj: ČSÚ, 2019

Nový ukazatel je snadněji interpretovatelný a více konzistentní pro všechny úrovně uzemní hierarchie, jelikož už není teritoriálně vázán.

Ukazatel podíl nezaměstnaných osob je podílem nezaměstnaných z celé skupiny daného věku, zatímco nezaměstnanosti vyjadřuje podíl uchazečů o zaměstnání pouze k ekonomicky aktivním osobám, což obtěžuje jeho interpretovatelnost. (Holý, 2012).

Graf 7: srovnání ukazatelů

Zdroj: ČSÚ, 2013

Z grafu č.7 lze vyčíst, že podíl nezaměstnaných osob má nižší hodnotu. Ukazatel se používá k hodnocení politiky zaměstnanosti z hlediska České legislativy.

V roce 2004 Český statistický úřad začal počítat míru nezaměstnanosti pomocí metodiky doporučenou Mezinárodní organizací práce ILO a metodickým doporučením Eurostatu. Ukazatel vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (v procentech).

„Ukazatel je odhadem získaným z výběrového šetření pracovních sil. Za nezaměstnané se podle mezinárodně srovnatelné metodiky považují všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne souběžně splňovaly 3 podmínky ILO:

- nebyly zaměstnané,*
- byly připraveny k nástupu do práce, to znamená, že během referenčního období byly hned připravené přistoupit k práci nebo nejpozději do 14 dnů*
- v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci (prostřednictvím úřadu práce nebo soukromé zprostředkovatelny práce, přímo v podnicích, využíváním inzerce, podnikáním kroků pro založení vlastní firmy, podáním žádosti o pracovní povolení a licence nebo jiným způsobem).*

Mezi nezaměstnané patří i osoby, které nehledají práci, protože už ji mají, ale nástup proběhne nejpozději do 14 dnů.

Ukazatel je konstruován podle metodiky Eurostatu vypracované na základě doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO).

Zařazení do této kategorie nesouvisí s kategorií registrovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce a ani s faktem, zda tyto osoby pobírají či nepobírají příspěvek v nezaměstnanosti či jiné sociální dávky nebo příspěvky.“

Zjišťování se provádí na základě výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), kde průzkum probíhá mezi náhodně zvolenými domácnostmi z celé České republiky. Výsledky jsou vyhlášeny podle místa bydliště účastníků průzkumu, přičemž každé čtyři roky se obnovuje 20 % bytů.

1.6 Vliv a zásahy státu na trh práce

Jedním z hlavních úkolů státu je zdokonalování ekonomiky a zlepšení jeho výkonnosti. Dalším jeho úkolem je zabezpečování individuálních potřeb příslušníků společnosti. K plnění těchto úkolů existuje soubor opatření, jmenuje se to státní politika zaměstnanosti. Dne 1. října 2004 nabyl účinnosti zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

1.6.1 Státní politika zaměstnanosti

V České republice politiku zaměstnanosti upravuje a chrání stát spolu s odborovými organizacemi. Státní politika zaměstnanosti se využívá jako hlavní instrument při bránění nárůstu nezaměstnanosti. Cílem této politiky je zajišťování optimálních předpokladů pro existenci plné a kvalitní zaměstnanosti.

Definuje se jako soubor opatření, která směřují k stanovení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou a také řeší aktuální situaci na trhu práce (Jírová, 1999).

Politika zaměstnanosti je jednou z nejdůležitějších částí celkové politiky státu. Existence politiky zaměstnanosti vystupuje z koncepce práva na zaměstnání jako jednoho z hlavních společenských práv a hypotézy, že posílení úplné zaměstnanosti, dosažené svobodnou volbou oboru práce, je nástrojem k reálnému plnění práva na zaměstnání (Píchová, 2004).

Právo na zaměstnání je jedno ze základních práv občana státu, bez zřetele k jeho rase, jazyku, náboženství, příslušnosti k politickým stranám, jeho postojům a myšlením, postavení ve společnosti, rodině, věku, zdravotnímu stavu, nebo majetku (Kotýnková, 2003).

Podle zákona č. 435/2004, O zaměstnanosti § 10 státní politika zaměstnanosti se stará o zabezpečování práva na zaměstnání bez ohledu na rasový nebo etnický původ. Pak se zabývá sledováním kvality a množstvím lidských zdrojů, spolupracováním spolu s mezinárodními programy a jejich tvořením, uplatňováním aktivní politiky zaměstnanosti, rozdělováním peněz určených k její podpoře, poskytováním informačních a poradenských služeb na trhu práce, opatřeními na podporu rovného zacházení s muži a ženami. Též zajišťuje podporu v nezaměstnanosti, podporu zdravotně postiženým, usměrňování zaměstnávání pracovních sil ze zahraničí na území ČR a z území ČR do zahraničí.

Státní politika zaměstnanosti se dělí na aktivní a pasivní. Nástroje pasivní politiky nezaměstnanosti jsou státní podpora v nezaměstnanosti, stanovená výše životního minima a stanovená státem výše minimální mzdy (MPSV, 2019).

Minimální mzda v České republice je zavedena od roku 1991, kdy byla 2000Kč/měsíc nebo 10,8 Kč/hodina. Výše minimální mzdy nebere v úvahu náročnost, množství a kvalitu práce. Zaměstnavatel má povinnost poskytovat plat minimálně v této výši. Podle úpravy od roku 2007 se vztahuje pojem minimální mzdy nejenom k zaměstnancům v pracovním poměru bez ohledu na to, na jaké období je uzavřena smlouva, ale i na dohody o provedení práce nebo pracovní činnosti. Pozice zaměstnavatele na trhu práce je mnohem silnější než pracovníka, proto by zavedení minimální mzdy mělo chránit zaměstnance před úsilím zaměstnavatele snížit plat pod stanovenou úroveň. Výše minimální mzdy je nastavená nejenom za účelem ochrany, ale také musí plnit motivační funkci zaměstnance.

Podle MPSV aktuální sazba minimální mzdy pro rok 2019 pro týdenní pracovní dobu 40 hodin je 13 350 Kč/měsíc čili 79,80 Kč/hodina.

Konkrétní sazba pro určitý počet pracovních hodin v týdnu se počítá podle vzorce:

$$MM_x = MM_z * k \quad (9)$$

$$k = 40 / x$$

MM = minimální mzda pro stanovenou týdenní pracovní dobu

z = 40 hodin

x = jiná stanovená týdenní pracovní doba, například 37,5 hodin (MPSV, 2019).

Životní minimum je státem přijatá minimální hranice peněžních příjmu jednotlivce či domácnosti k zajištění výživy. Rozměry částky jsou stanoveny nařízením vlády. Částka nezahrnuje náklady na bydlení. V roce 2019 částka pro jednoho dospělého činí 3410 Kč. Získání nároku na podporu nezaměstnanosti vzniká jenom při registraci na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání (MPSV, 2019).

Tabulka 1: vývoj výše minimální mzdy v ČR od roku 1991

Období	Výše minimální mzdy	
	za měsíc v Kč	za hodinu v Kč
1991 únor	2 000	10,80
1992 leden	2 200	12,00
1996 leden	2 500	13,60
1998 leden	2 650	14,80
1999 leden	3 250	18,00
1999 červenec	3 600	20,00

Období	Výše minimální mzdy	
	za měsíc v Kč	za hodinu v Kč
2000 leden	4 000	22,30
2000 červenec	4 500	25,00
2001 leden	5 000	30,00
2002 leden	5 700	33,90
2003 leden	6 200	36,90
2004 leden	6 700	39,60
2005 leden	7 185	42,50
2006 leden	7 570	44,70
2006 červenec	7 955	48,10
2007 leden	8 000	48,10
2013 srpen	8 500	50,60
2015 leden	9 200	55,00
2016 leden	9 900	58,70
2017 leden	11 000	66,00
2018 leden	12 200	73,20
2019 leden	13 350	79,80
2020 leden	14 600	87,30

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Aktivní politice zaměstnanosti se rozumí jako souhrnu opatření, který ovlivňuje míru zaměstnanosti a směřuje ji k minimu. Realizaci zabezpečují Úřad práce ČR a Ministerstvo práce a sociálních věcí.

K zajištění vysoké zaměstnanosti se využívají tyto nástroje:

- Rekvalifikace
- Veřejně prospěšné práce
- Společensky účelná pracovní místa
- Překlenovací příspěvek
- Příspěvek na zapracování
- Poradenství
- Podpora zdravotně postižených osob (MPSV, 2019).

Aktivní politika zaměstnanosti má své kladné následky, jako snižování státního rozpočtu, protože obvykle náklady na aktivní politiku jsou nižší než na politiku pasivní. Při aktivní politice pracující člověk vrátí náklady do rozpočtu formou daní ze svého příjmu.

Tabulka 2: vývoj výše vynaložených peněz na politiku zaměstnanosti

	Celkové výdaje (v tis. Kč)	Aktivní politika zaměstnanosti (v tis. Kč)	Pasivní politika zaměstnanosti (v tis. Kč)
1993	2 166 077	749 408	1 416 669
1994	2 562 588	718 323	1 844 265
1995	2 416 637	634 791	1 781 846
1996	2 664 493	558 087	2 106 406
1997	3 972 035	551 995	3 420 038
1998	5 096 712	903 014	4 193 698
1999	7 631 216	1 921 750	5 709 466
2000	9 086 623	3 406 154	5 680 469
2001	9 522 338	4 063 277	5 228 947
2002	9 879 089	3 483 250	6 209 746
2003	10 960 415	3 274 160	6 949 250
2004	11 750 430	3 936 856	7 030 047
2005	11 959 120	4 027 853	7 046 845
2006	14 202 321	5 300 675	7 307 521
2007	15 072 541	5 673 321	7 015 755
2008	15 680 608	6 131 729	7 114 895
2009	23 132 685	4 953 467	15 077 723
2010	22 736 413	6 171 493	13 354 778
2011	17 836 581	3 815 885	10 349 149
2012	15 130 916	2 451 117	8 759 749
2013	17 929 288	4 251 090	9 674 752
2014	20 076 846	6 386 632	9 279 634

	Celkové výdaje (v tis. Kč)	Aktivní politika zaměstnanosti (v tis. Kč)	Pasivní politika zaměstnanosti (v tis. Kč)
2015	22 521 725	9 668 796	8 303 370
2016	20 318 256	6 860 879	8 254 527
2017	18 399 624	4 703 189	7 853 520
2018	18 891 482	4 336 836	7 542 836
2019	18 100 547	2 273 719	8 144 407

Zdroj: MPSV, 2020

Z tabulky je vidět, že objem peněz vynaložených na aktivní politiku zaměstnanosti v období 1993-1997 klesal. Zároveň rostlí výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti. Nárůst vynaložených peněz na aktivní politiku nezaměstnanosti byl registrován v období 1998-2001. Od roku 2002 se výdaje na aktivní politiku nezaměstnanosti pohybovali přibližně na stejné úrovni, až v roce 2004 se množství prostředku zvětšilo. Množství peněz na pasivní politiku nezaměstnanosti mírně roste do roku 2009, kde začíná pomalu klesat. Sice v posledních letech výdaje na politiku zaměstnanosti se pohybují v řadě miliony korun, nelze určit nárůst těchto státních výdajů. V období posledních 10 let výše peněz vynaložených na pasivní politiku nezaměstnanosti je značně vyšší než na aktivní politiku nezaměstnanosti. V roce 2019 tento rozdíl dosáhl skoro 6 milionu Kč.

Vlastní práce

1.7 Nezaměstnanost v České republice

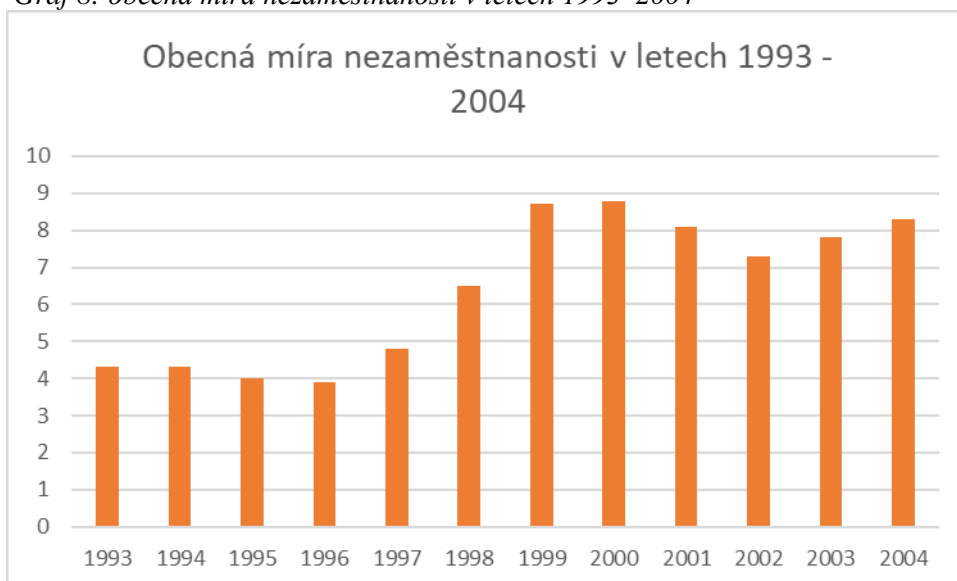
Nezaměstnanost se v České republice sleduje od začátku roku 1990. Do roku 1989 vládl totalitní režim a ekonomika byla centrálně řízena. V té době neexistovalo soukromé vlastnictví, práce byla povinnou a každý musel být zaměstnán, což znamená, že termín zaměstnanost nebo nezaměstnanost neměl žádný smysl. Povinnost práce vycházela ze zákona Československé socialistické republiky a zvláštních právních předpisů. Vyhýbaní se práci bylo chápáno jako trestný čin.

V době 1990-1992 nezaměstnanost nebyla nejdůležitějším problémem, proto žádné oficiální údaje nebyly zaznamenány, jenom neoficiální zmínky. Do té doby vlastně neexistoval trh práce, proto později bylo nutné vytvořit vhodné právní normy, které by odpovídali nové politice a ekonomice státu. Z toho vyplývala nutnost zavedení nové instituce s názvem Úřad práce. Zároveň bylo nutné rozvíjet aktivní politiku zaměstnanosti, díky které by bylo možné rozvíjet a ovlivňovat situaci na trhu práce. Až v roce 1993 se objevili první oficiální údaje o míře zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Bylo těžko stanovit přesná čísla, a to z toho důvodů, že velká část občanů se snažila začít podnikat nebo provozovat živnost na vlastní jméno a odpovědnost po pádu totalitního režimu. S rozvojem trhu se postupně projevila jeho přesycenost v různých odvětvích, a značné množství podniků zkrachovalo. Situace na trhu nebyla jediným důvodem krachování. Dalším důvodem bylo neznalost problematiky podnikání a nedostatek vzdělávání v různých odvětvích podnikání. Společně s postupným krachováním malých podniků začala růst i míra nezaměstnanosti (Žídek, 2006).

Dalším významným dějem byla Kupónová privatizace, která proběhla v roce 1991 až 1994. V té době všechny podniky vlastnil stát, který se rozhodl, že to změní prostřednictvím kupónu, které se rozdělí mezi občany státu. Takovým způsobem podniku budou patřit nejenom státu, ale i občanům.

V roce 1993 proběhl rozpad Československa, což vedlo k změně vnitřní struktury státu, ekonomiky a také situaci na trhu práce. Právě v roce 1993 se začala oficiálně sledovat míra nezaměstnanosti Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky.

Graf 8: obecná míra nezaměstnanosti v letech 1993–2004

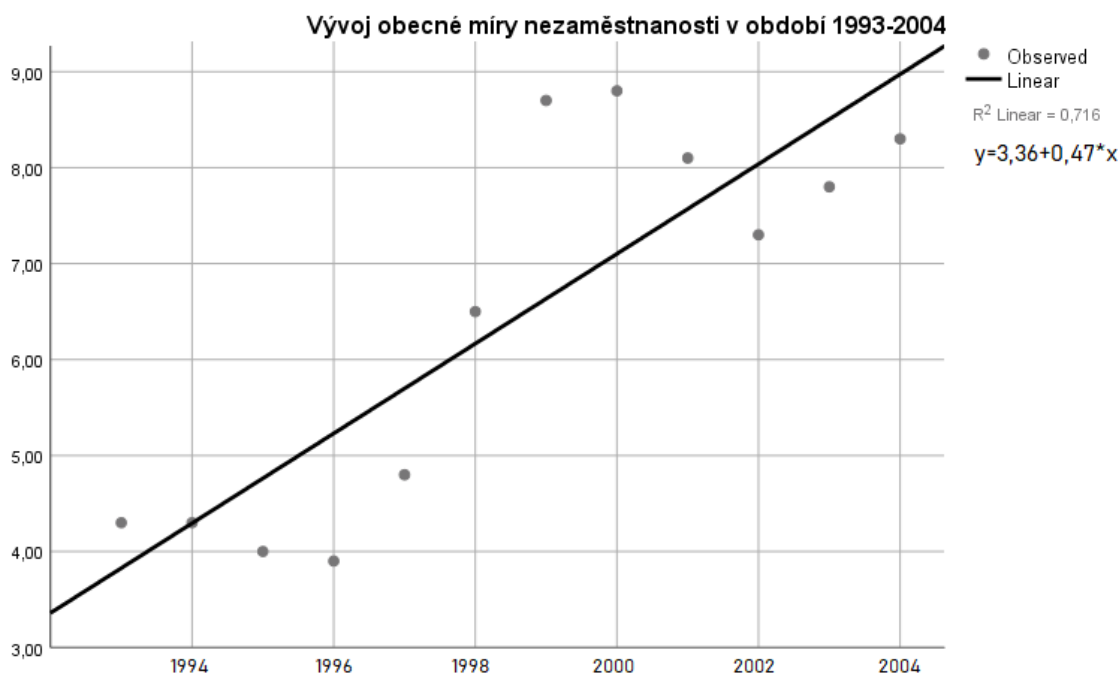

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

V letech 1994-1996 ekonomika České republiky se nacházela ve fázi růstu, což se projevilo v poklesu míry nezaměstnanosti. Období 1997-1999 vykazovalo recesi ekonomiky státu, kde je vidět na grafu rychlý růst míry nezaměstnanosti. Rok 1996 byl posledním rokem v tomto období, který vykazoval míru nezaměstnanosti na úrovni 3-4 %. Od roku 1997 ukazatel začal vzrůstat. Dále se celkový stav ekonomiky proměnil na růst od roku 2000 (Žídek, 2006).

Při analýze časové řady v období 1993-2004 v programu SPSS Statistic 25 bylo zjištěno, že zkoumaná časová řada vykazuje rostoucí trendovou funkci.

Graf 9: trendová funkce míry nezaměstnanosti v období 1993-2004

Zdroj: ČSÚ, vlastní úprava pomocí SPSS Statistic 25

Jak je vidět z výstupu, rovnice přímky má následující tvar:

$$Y=3,36+0,47*x$$

Koeficient determinace vysvětluje tento model z 71,6 %. Míra nezaměstnanosti rostla průměrně o 0,47 p.b. ročně. Při podrobnější analýze by bylo možný najít vhodnější model, ale v tomto období autorka chtěla jenom ukázat trend období 1993–2004. Ekonomika České republiky procházela náročnými periodami. Prováděné změny se týkaly skoro všech oblastí života občanů. I vzhledem ke těmto změnám míra nezaměstnanosti sice nestoupala každý rok, ale její celkový trend vykazuje rostoucí tvar.

Průměrná roční míra nezaměstnanosti v roce 1997 dosáhla 4,8 %. Postupně se míra zvyšovala, v roce 1998 dosáhla úrovně 6,5 %, a v roce 1999 až 8,7 %. Jednou z příčin růstu míry nezaměstnanosti byla pasivní politika nezaměstnanosti, při které byly poskytovány finanční dávky nezaměstnaným, pomocí kterých se stát snažil zabránit sociálním dopadům nezaměstnanosti. Dalším důvodem růstu byla recese ekonomiky státu na přelomu 1996-1997. V roce 2000 začala ekonomika opět růst, což se projevilo v snížení míry nezaměstnanosti, ale oproti roku 1993 míra nezaměstnanosti vzrostla o 4,5 %.

Podle studií ČSÚ jednou z hlavních příčin poklesu nezaměstnanosti byly demografické faktory, zejména přílivem nových ročníků populace ve věku 20-24 s dosažením minimálně středního vzdělání a odchodem starších ročníků ve věku 60-64. Změny jsou taky objasněny sociálními faktory, jako přírůstky vysokoškolských studentů (ČSÚ, 2007). Další příčinou růstu míry nezaměstnanosti bylo zrušení povinné vojenské služby.

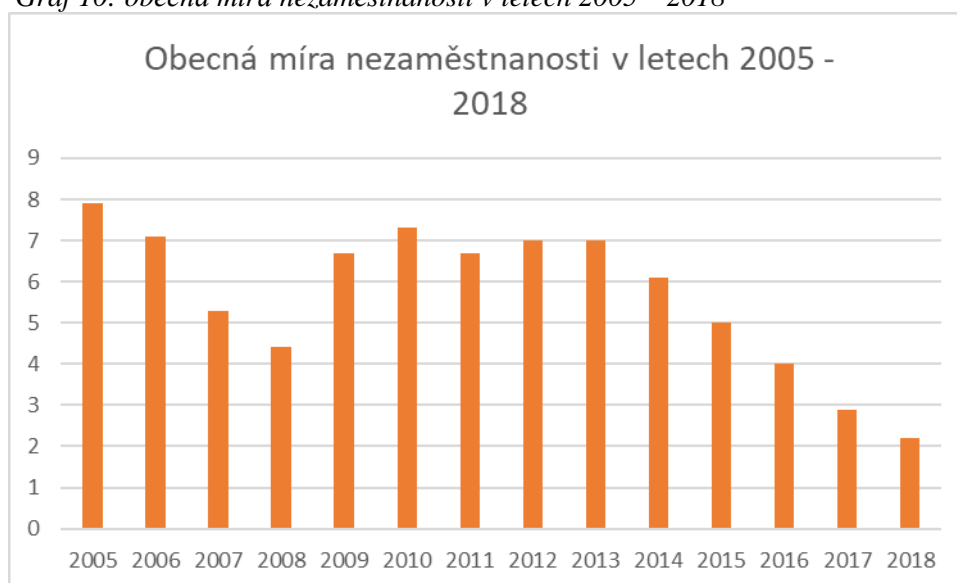
1.7.1 Nezaměstnanost v České republice v období 2005–2018

Dne 1. května 2004 Česká republika vstoupila do Evropské unie. Příprava na vstup probíhala během několika let a přinesla změny ve struktuře státu, politice a ekonomice, což mělo značný vliv i na vývoj míry nezaměstnanosti.

Po vstupu do Evropské unie je pro občany České republiky otevřen pracovní trh v jiných zemích členských států. Některé státy mají volný vstup na trh práce, v některých zemích se musí splnit určité podmínky. Kvůli omezení volného pohybu pracovní síly se začalo hovořit o diskriminaci. Česká republika také otevřela pracovní trh pro zaměstnance z členských zemí, ale bez omezení. Volný vstup na trh práce značně zvýšil v České republice i počet zaměstnaných cizinců. Cizinci obsazovali pracovní místa, která, teoreticky, by mohli obsadit občani České republiky. Na grafu je vidět, že během prvních čtyř roků po vstupu do Evropské unie nezaměstnanost v ČR klesala. Tento jev nebyl spojen jen s navýšením počtu pracujících cizinců. Důležitou roli také hrály finanční dávky přicházející z Evropské unie, počet zahraničních firem, které vstoupily na český trh, a tím zvýšily poptávku po pracovní síle.

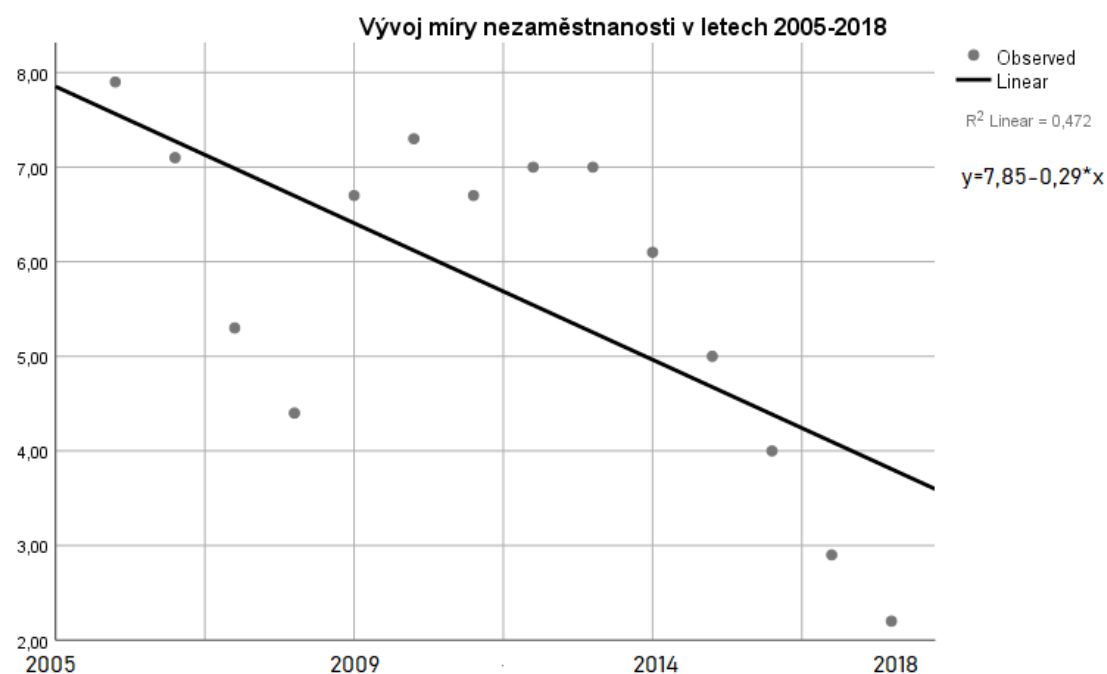
Graf 10: obecná míra nezaměstnanosti v letech 2005 – 2018

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Analýza dat v programu SPSS Statistic 25 ukazuje, že vývoj míry nezaměstnanosti v období 2005-2018 vykazuje klesající trend. Rovnici přímky lze vyčíst z výstupu.

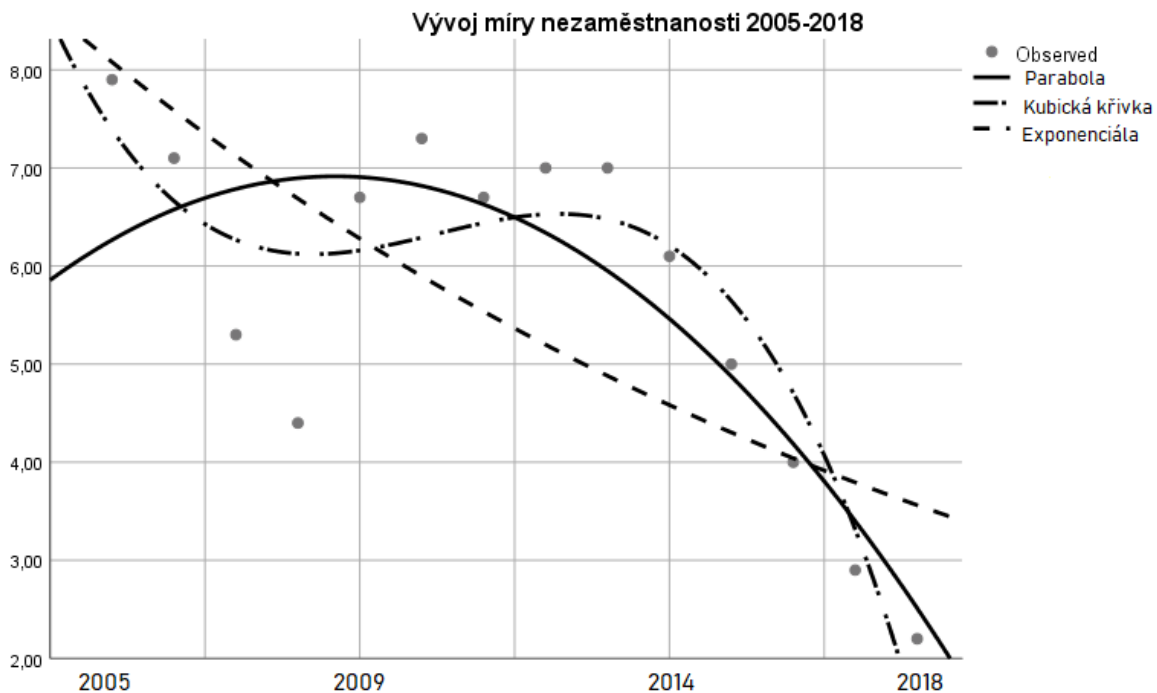
Graf 11: trendová funkce míry nezaměstnanosti v letech 2005-2018

Zdroj: SPSS Statistic 25, vlastní zpracování

Míra nezaměstnanosti meziročně klesala průměrně o 0,29 p.b. Podrobnější analýza ukazuje, že koeficient determinace se rovna 47,2 %, což vyjadřuje, že uvedený model tedy popisuje shodu s reálnými daty pouze z 47,2 %.

Graf 12: výběr vhodné funkce

Zdroj: SPSS Statistic 25, vlastní zpracování

Z obecného grafu se těžko určuje funkce, která by nejlépe popisovala chování časové řady. Níže je ukázán výstup s indexy determinace různých funkcí.

Tabulka 3: výběr vhodné funkce

Shrnutí modelu a odhady parametrů

Dependent Variable: miranezamestnanosti

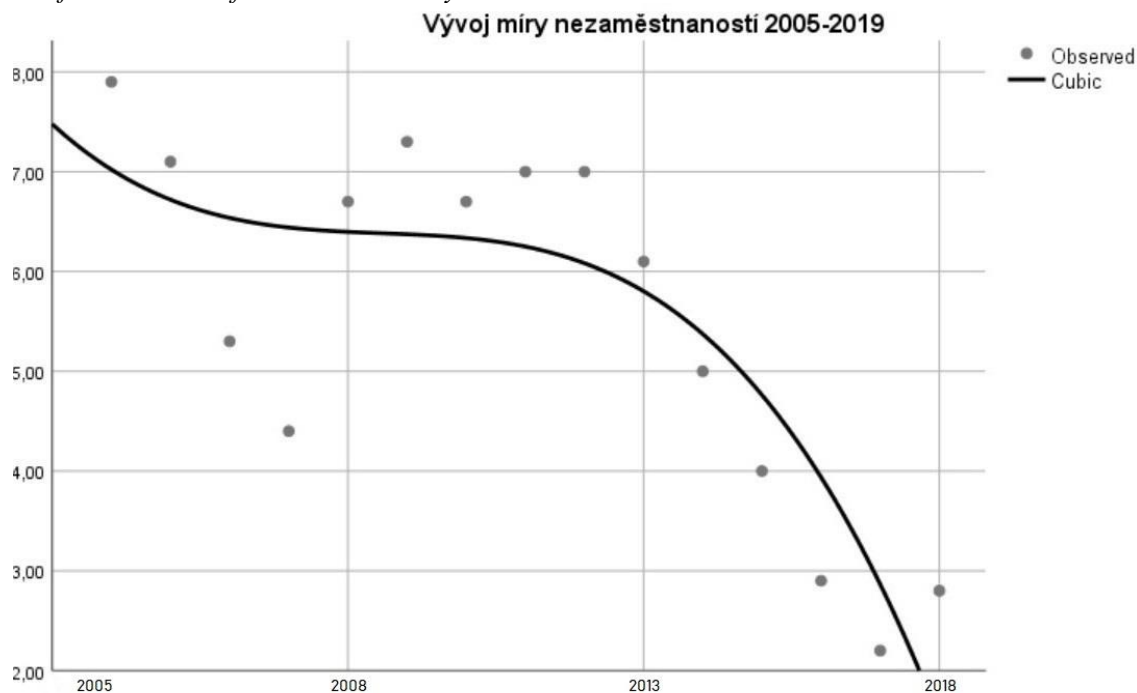
Equation	R Square	Shrnutí modelu				Odhady parametrů			
		F	df1	df2	Sig.	Constant	b1	b2	b3
Quadratic	,652	10,296	2	11	,003	5,857	,459	-,050	
Cubic	,801	13,435	3	10	,001	8,530	-1,371	,245	-,013
Exponential	,479	11,038	1	12	,006	8,604	-,063		

Zdroj: SPSS Statistic 25, vlastní zpracování

Z výstupu je vidět, že nejvyšší koeficient determinace má kubická funkce, hodnota R^2 se rovná 72,2 %.

Pro přehlednost na grafu č. 13 je vyčleněna kubická funkce, která nejlépe popisuje časovou řadu.

Graf 13: trendová funkce časové řady

Zdroj: SPSS Statistic 25, vlastní zpracování

Trendová funkce má následující tvar:

$$y = 7,477 - 0,543x + 0,093x^2 - 0,006x^3$$

Odvozování predikci dalšího vývoju však, není možné z této funkce. Model demonstruje aktuální stav a popisuje shodu s reálnými daty z 80,1 %.

Míra nezaměstnanosti už sama o sobě relativním ukazatelem, proto provádět podrobnější analýzu je vhodnější u počtu nezaměstnaných osob, protože nezaměstnaní jsou čitatelem ve vzorci výpočtu míry nezaměstnanosti. Základními charakteristikami časové řady počtu nezaměstnaných osob jsou meziroční přírůstky, koeficienty růstu, tempa růstu a průměrné tempo růstu.

Tabulka 4: indexní analýza

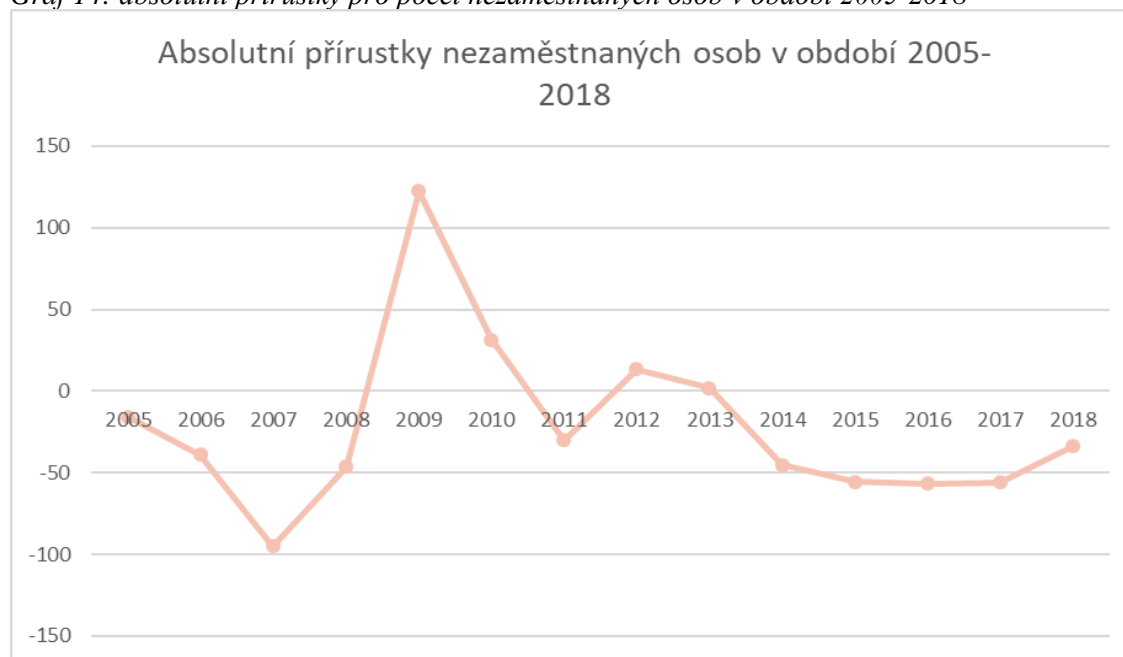
Rok	Míra nezaměstnanosti v %	Absolutní přírůstky p. b.	Počet nezaměstnaných osob v tis.	Absolutní přírůstky	K _t koeficient růstu	R _t tempo růstu
2004	8,3	-	425,9	-	-	-
2005	7,9	-0,4	410,2	-15,7	0,963	-0,037
2006	7,1	-0,8	371,3	-38,9	0,905	-0,095
2007	5,3	-1,8	276,3	-95	0,744	-0,256
2008	4,4	-0,9	229,8	-46,5	0,832	-0,168

Rok	Míra nezaměstnanosti v %	Absolutní přírůstky p. b.	Počet nezaměstnaných osob v tis.	Absolutní přírůstky	K_t koeficient růstu	R_t tempo růstu
2009	6,7	2,3	352,2	122,4	1,533	0,533
2010	7,3	0,6	383,7	31,5	1,089	0,089
2011	6,7	-0,6	353,6	-30,1	0,922	-0,078
2012	7,0	0,3	366,9	13,3	1,037	0,037
2013	7,0	0	368,9	2	1,005	0,005
2014	6,1	-0,9	323,6	-45,3	0,877	-0,123
2015	5,0	-1,1	268,0	-55,6	0,828	-0,172
2016	4,0	-1	211,4	-56,6	0,789	-0,211
2017	2,9	-1,1	155,5	-55,9	0,736	-0,264
2018	2,2	0,7	121,6	-33,9	0,782	-0,218

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Hodnota absolutního přírůstku, v tomto případě úbytku vyjadřuje o kolik lidí se změnil počet nezaměstnaných osob v sledovaném období. Pro lepší názornost níže představen graf.

Graf 14: absolutní přírůstky pro počet nezaměstnaných osob v období 2005-2018

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Pokles míry nezaměstnanosti v roce 2005 je pravděpodobně podpořen rovněž zavedením nového zákona o zaměstnanosti s platností od 1.10.2014. Tento zákon zkomplikoval postup registrací a vyřazení člověka z evidence úřadu práce. Zároveň zákon

uplatnil několik nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti a náklady na aktivní politiku zaměstnanosti vzrostly o 90 tis. Kč.

Z grafu č. 14 je vidět, že k největší změně počtu nezaměstnaných osob došlo v období od roku 2007 do roku 2009. Největší meziroční úbytek byl zaznamenán v roce 2007, kde činil 95 p. b. V období 2007-2008 došlo k poklesu nezaměstnaných o 46,5 p. b. Počet nezaměstnaných osob v roce 2009 vzrostl oproti roku 2008 o 122,4 p. b. Další výrazný výkyv je vidět v období 2009-2011.

Počet nezaměstnaných osob v České republice klesal v období 2004-2018 průměrným meziročním tempem 8,6 % a průměrný koeficient růstu činí 0,914.

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že největší pokles obecné míry nezaměstnanosti byl zaznamenán v roce 2007. V roce 2008 bylo registrováno značné snížení, ale v roce 2009 ukazatel vzrostl o 2,3 p. b. oproti roku 2009, a tak dosáhl hodnoty 6,7 %, což nebylo málo vzhledem k předchozímu dvouletému poklesu. Narůst byl doprovázen velkou hospodářskou krizí, vzniklou ve Spojených státech. Na začátku roku se Česká republika snažila vyhnout tomuto problému, ale krize působila na ekonomickou situaci v Německu, které pro Českou republiku je největším obchodním partnerem. V roce 2010 ukazatel vzrostl o 0,6 p. b., a další rok klesl o to samé číslo, díky čemuž se vrátil na úroveň 6,7 %. V období 2012-2013 se ukazatel neměnil a od roku 2013 trvale klesá přibližně o 1 p. b.

Pokles míry nezaměstnanosti v roce 2015 těsně souvisel s tím, že v prvním čtvrtletí ekonomika ČR měla nejrychlejší nárůst v porovnání s ostatními státy Evropské unie (ČSÚ, 2016).

K velkému nárůstu počtu nezaměstnaných osob a zároveň zvýšení míry nezaměstnanosti došlo v roce 2009. Tento rok je provázán velkou dluhovou krizí v celé Eurozóně.

Nezaměstnanost v České republice je v poslední době udržuje na rekordně nízkých hodnotách.

1.7.2 Vývoj počtu pracovních míst v České republice

Analýza počtu pracovních míst umožňuje zkoumat nabídku na trhu práce. Tradičně se předpokládá, že změna počtu pracovních míst je vyvolána změnou HDP. Je důležité si uvědomit, že dalším nezbytným faktorem je produktivita práce, která působí na míru nezaměstnanosti opačným způsobem při porovnání s HDP. Růst produktivity práce snižuje

počet pracovních míst. Podle analýzy provedené ČSÚ produktivita práce je podstatný faktor, ale nemůže vysvětlit celý rozsah meziroční změny počtu pracovních míst.

Tabulka 5: vývoj počtu volných pracovních míst od roku 1995

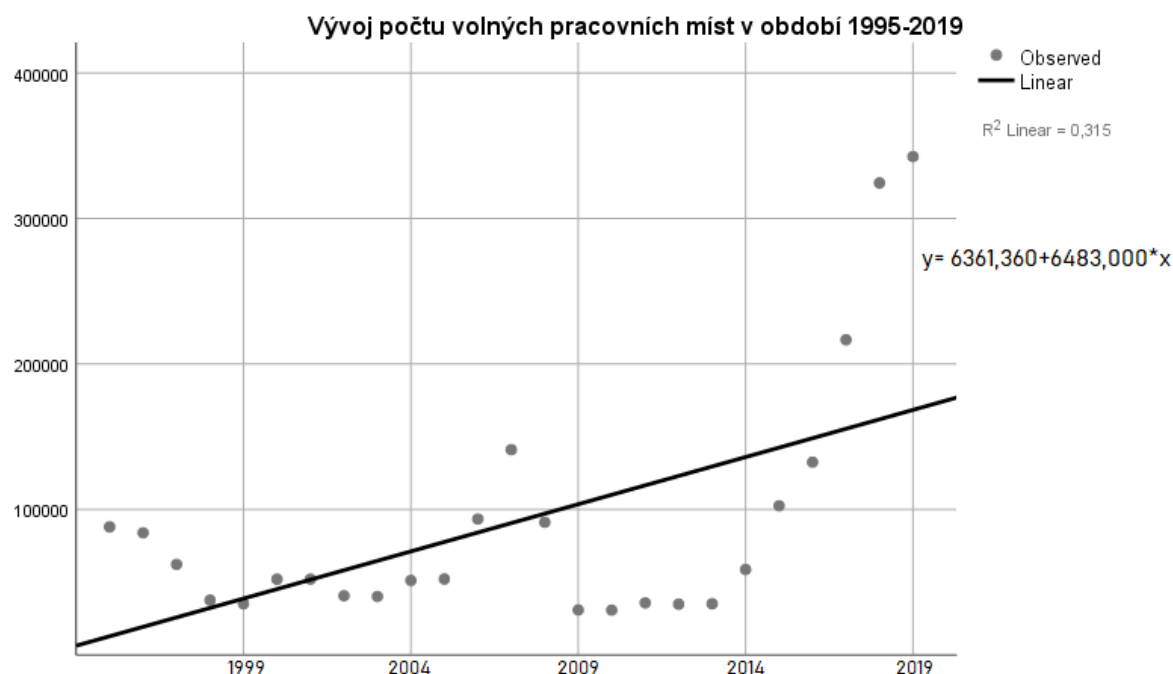
Rok	Počet pracovních míst k 31.12	Absolutní přírůstky	K_t Koeficient růstu	R_t Tempo růstu
1995	88 047	-	-	-
1996	83 976	-4 071	0,954	-0,046
1997	62 284	-21 692	0,742	-0,258
1998	37 641	-24 643	0,604	-0,396
1999	35 117	-2 524	0,933	-0,067
2000	52 060	16 943	1,482	0,482
2001	52 084	24	1,000	0,000
2002	40 651	-11 433	0,780	-0,220
2003	40 188	-463	0,989	-0,011
2004	51 203	11 015	1,274	0,274
2005	52 164	961	1,019	0,019
2006	93 425	41 261	1,791	0,791
2007	141 066	47 641	1,510	0,510
2008	91 189	-49 877	0,646	-0,354
2009	30 927	-60 262	0,339	-0,661
2010	30 803	-124	0,996	-0,004
2011	35 784	4 981	1,162	0,162
2012	34 893	-891	0,975	-0,025
2013	35 178	285	1,008	0,008
2014	58 739	23 561	1,670	0,670
2015	102 545	43 806	1,746	0,746
2016	132 496	29 951	1,292	0,292
2017	216 629	84 133	1,635	0,635
2018	324 410	107 781	1,498	0,498
2019	342 510	18 100	1,056	0,056

Zdroj: MPSV, 2020

Po roce 1996 počet pracovních míst výrazně klesal a od roku 1999 je vidět poměrnou stagnaci. Z toho je možné odvodit, že růst HDP nemusí znamenat růst počtu pracovních míst. Situace se změnila v roce 2004, ale i přes to nedosáhla počtu míst před deseti lety. Až v roce 2016 počet volných pracovních míst dosáhl úrovně 93,5 tisíc. Další rok se stál rekordním, neboť počet míst v tomto roce činil 140 tisíc. Počet volných pracovních míst v letech 1995-2019 stoupal v průměru o 5,8 %, průměrný koeficient růstu činí 1,058. To znamená, že ve sledovaném období se ukazatel počet volných pracovních míst v každém roce zvýšil v průměru 1,058 krát.

Z výstupu programu SPSS Statistic 25 je vidět, že vývoj počtu pracovních míst vykazuje rostoucí trend, což se projevuje u poklesu míry nezaměstnanosti.

Graf 15: trendová funkce počtu pracovních míst

Zdroj: SPSS Statistic 25, vlastní zpracování

Podrobnější analýza ukazuje, že přímka sice má rostoucí trend, ale nejlépe model vystihuje kubická funkce.

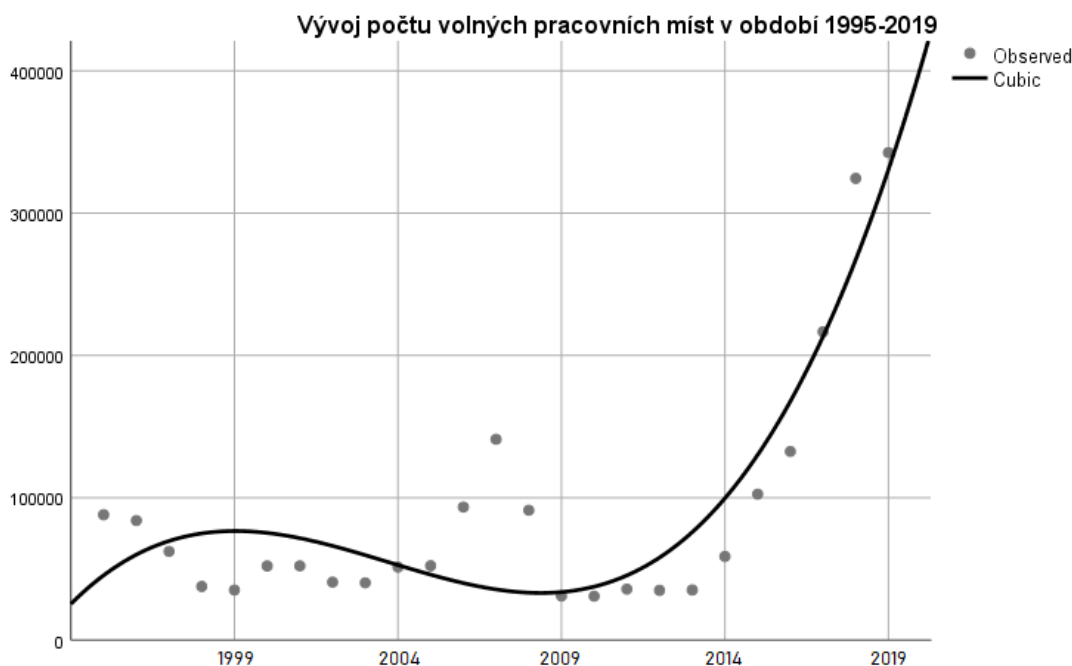
Tabulka 6: výběr vhodné funkce

Shrnutí modelu a odhady parametrů									
Dependent Variable: pocetvpmist									
Equation	R Square	F	Shrnutí modelu			Odhady parametrů			
			df1	df2	Sig.	Constant	b1	b2	b3
Linear	,315	10,567	1	23	,004	6361,360	6483,000		
Logarithmic	,128	3,366	1	23	,080	6141,122	36419,822		
Quadratic	,663	21,598	2	22	,000	130263,486	-21050,806	1058,993	
Cubic	,802	28,437	3	21	,000	25357,579	23097,630	-3103,940	106,742
Exponential	,217	6,357	1	23	,019	38101,453	,045		

Zdroj: SPSS Statistic 25, vlastní zpracování

Index determinace u kubické funkce je značně vyšší a popisuje shodu s reálnými daty z 80,2 %.

Graf 16: trendová funkce počtu volných pracovních míst

Zdroj: SPSS Statistic 25, vlastní zpracování

Kubická funkce lépe vysvětluje chování proměnné a vidět, že stále vykazuje rostoucí trend vývoje počtu pracovních míst na území České republiky.

1.7.3 Vývoj pracovní síly v České republice

Pracovní síle se rozumí část obyvatelstva státu ve věku 15 let a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané nebo nezaměstnané. Největší vliv na tento ukazatel má demografický stav obyvatelstva.

Tabulka 7: vývoj pracovní síly v České republice

Rok	Pracovní síla v tis.	Absolutní přírůstky	K_t Koeficient růstu	R_t Tempo růstu
1995	5170,6	-	-	-
1996	5173,5	2,9	1,001	0,001
1997	5184,8	11,3	1,002	0,002
1998	5201,5	16,7	1,003	0,003
1999	5218,2	16,7	1,003	0,003
2000	5186,1	-32,1	0,994	-0,006
2001	5146	-40,1	0,992	-0,008
2002	5139,1	-6,9	0,999	-0,001
2003	5132,3	-6,8	0,999	-0,001

Rok	Pracovní síla v tis.	Absolutní přírůstky	K_t Koeficient růstu	R_t Tempo růstu
2004	5132,5	0,2	1,000	0,000
2005	5174,2	41,7	1,008	0,008
2006	5199,4	25,2	1,005	0,005
2007	5198,3	-1,1	1,000	0,000
2008	5232,3	34	1,007	0,007
2009	5286,5	54,2	1,010	0,010
2010	5286,9	-17,6	0,997	-0,003
2011	5223	-45,9	0,991	-0,009
2012	5256,9	33,9	1,006	0,006
2013	5306	49,1	1,009	0,009
2014	5297,9	-8,1	0,998	-0,002
2015	5309,9	12	1,002	0,002
2016	5350	40,1	1,008	0,008
2017	5377,1	27,1	1,005	0,005
2018	5415,4	38,3	1,007	0,007

Zdroj: ČSÚ, 2019

V sledovaném období se ukazatel pracovní síla v každém roce stoupal v průměru 1,002 krát. To znamená, že průměrné meziroční tempo nárůstu činí 0,2 %. K největšímu nárůstu došlo v roce 2005, kdy přírůstek činil 49,1 tis osob. K poklesu o 45,9 tisíc osob došlo v roce 2011. Výkyvy vývoje pracovní síly jsou často provázány se stárnutím obyvatelstva.

1.7.4 Vliv cizinců na míru nezaměstnanosti

Důležitou a významnou roli na vývoj nezaměstnanosti a na nabídku práce mají cizinci. Tento jev nesouvisí přímo s demografickým vývojem, ale ve značné míře může ovlivnit situaci na trhu práce.

Indexní analýza bude provedena jenom na základě dat období 1995-2011 z důvodu přerušování časové řady. V rocích 2012-2014 z důvodu sjednocení systémů nebyli zaznamenány údaje o počtu pracujících cizinců.

Tabulka 8: počet zaměstnaných cizinců od roku 1995

Rok	Počet zaměstnaných cizinců	Absolutní přírůstky	K _t Koeficient růstu	R _t Tempo růstu
1995	148 855	-	-	-
1996	188 745	39 890	1,268	0,268
1997	193 958	5 213	1,028	0,028
1998	155 448	-38 510	0,801	-0,199
1999	150 881	-4 567	0,971	-0,029
2000	164 987	14 106	1,093	0,093
2001	167 652	2 665	1,016	0,016
2002	161 711	-5 941	0,965	-0,035
2003	168 031	6 320	1,039	0,039
2004	173 203	5 172	1,031	0,031
2005	218 982	45 779	1,264	0,264
2006	250 797	31 815	1,145	0,145
2007	309 027	58 230	1,232	0,232
2008	361 709	52 682	1,170	0,170
2009	318 462	-43 247	0,880	-0,120
2010	306 350	-12 112	0,962	-0,038
2011	310 921	4 571	1,015	0,015
<p>Z důvodu integrace informačních systémů MPSV nejsou pro roky 2012 - 2014 údaje za cizince evidované úřady práce dle státního občanství k dispozici. MPSV: údaje za roky 2015 - 2017 představují kvalifikovaný odhad počtu evidencí cizinců na úřadech práce.</p>				
2015	407 106			
2016	468 517			
2017	559 582			

Rok	Počet zaměstnaných cizinců	Absolutní přírůsteky	K_t Koefficient růstu	R_t Tempo růstu
2018	658 676			

Zdroj: MPSV, 2019

Z tabulky č.7 je vidět, že počet zaměstnaných cizinců po vstupu České republiky do Evropské unie začal aktivně narůstat. Největší nárůst vykazují státy, které se nachází blízko České republiky nebo mají vysokou úroveň nezaměstnanosti a nízkou výkonost ekonomiky státu. Největší nárůst vykazuje Ukrajina, na konci roku 2005 počet zaměstnaných cizinců vzrostl o necelých 18 tisíc v porovnání s rokem 2003. Některé státy, které jsou členy Evropské unie dokonce vykazovaly pokles počtu pracujících cizinců na území České republiky.

Počet zaměstnaných cizinců stoupal v období 1995-2011 průměrným meziročním tempem 4,7 %. V sledovaném období se ukazatel v každém roce zvýšil v průměru 1,047 krát.

Tabulka 9: vývoj počtu zaměstnaných cizinců v České republice

Stát	Stav k 31.12.2003	Stav k 31.12.2004	Stav k 31.12.2005
Slovensko	66 176	68 575	84 016
Ukrajina	41 241	41 855	61 195
Polsko	8 529	10 133	13 929
Německo	2 417	2 406	2 907
Bělorusko	1 329	1 198	1 362
Francie	870	669	847
Rakousko	760	658	756
Itálie	630	553	674
Nizozemsko	352	308	416
Maďarsko	179	240	274
Řecko	156	167	202
Španělsko	105	114	178

Zdroj: MPSV, 2006

Z tabulky č.8 lze odvodit, že se po vstupu České republiky do Evropské unie počet pracujících cizinců zvýšil.

V roce 2019 nabídka práce v České republice nedokázala pokryt poptávku podniků po pracovní síle, kvůli čemu se značně zvýšil počet pracujících cizinců ze států s horší ekonomickou situací, vyšší mírou nezaměstnanosti a levnou pracovní silou, jde zejména o Ukrajinu a balkánské země (ČSÚ, 2020).

1.7.5 Porovnání České republiky s Eurozónou

V této kapitole bude porovnávána míra nezaměstnanosti České republiky s průměrem Eurozóny, kterou tvoří státy, které za svou měnu přijali euro. Pro porovnání nebyla zvolena Evropská unie, jelikož cílem je porovnat míru nezaměstnanosti České republiky s okolními státy, což Eurozóna vystihuje lépe než Evropská unie.

Data v tabulce jsou platná k 31. prosinci každého roku. Je možné předpokládat, že jednotlivé míry nezaměstnanosti v této tabulce jsou trochu vyšší na rozdíl, například, od července. Konec roku často předpokládá ukončení pracovních smluv na dobu určitou. Dalším důvodem může být zvýšená sezonní nezaměstnanost, jelikož v této době jsou pozastaveny sektory zemědělství a stavebnictví.

Tabulka 10: vývoj míry nezaměstnanosti v okolních státech Eurozóny v %

Stát	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Česká republika	8,3	8,1	7,8	6,4	4,8	4,7	7,5	6,9
Eurozóna	9	9,1	8,8	7,9	7,3	8,3	10	10
Německo	9,8	10,7	10,7	9,4	8,1	7,2	7,5	6,5
Francie	8,9	8,9	9,1	8,4	7,4	8	9,5	9,2
Španělsko	11,4	10,3	8,8	8,3	8,8	14,8	18,9	20,3
Italie	8,2	7,8	7,5	6,2	6,6	6,8	8,3	8,1
Rakousko	5,2	5,5	5,7	5	4,3	4,7	5,3	4,5
Polsko	19,8	18,3	16,6	11,9	8,3	7	9	9,5
Slovensko	18,4	17,6	15,4	12,1	10,5	9,1	14,4	13,9
Stát	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	6,5	7,2	6,7	5,8	4,5	3,5	2,4	2,1
Eurozóna	10,7	11,9	11,9	11,4	10,4	9,6	8,6	7,8
Německo	5,5	5,3	5,1	4,9	4,4	3,9	3,6	3,3

Stát	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Francie	9,4	10,2	10,2	10,4	10,2	9,9	9,1	8,9
Španělsko	22,9	26	25,5	23,6	20,8	18,5	16,5	14,4
Italie	9,6	11,4	12,5	12,3	11,6	11,8	10,9	10,4
Rakousko	4,7	5,1	5,5	5,6	6	5,7	5,5	4,7
Polsko	9,9	10,3	9,9	8,2	6,9	5,4	4,3	3,8
Slovensko	13,9	14,3	13,9	12,4	10,7	8,1	7,5	5,9

Zdroj: EUROSTAT, 2019

Slovenská republika vstoupila do Evropské unie v roce 2004 stejně jako Česká republika. Z tabulky je vidět, že nezaměstnanost od této doby dlouhodobě klesá. Pokles úzce souvisí se zlepšením ekonomické situace v republice. Z tabulky lze vyčíst, že hospodářská krize nastala v roce 2009, kdy míra nezaměstnanosti dosáhla hodnoty 14,4 % po dlouhodobém snížení. Podle Statistického úřadu Slovenské republiky počet nezaměstnaných se v tomto období zvýšil o 16 %. V období 2010-2013 stále míra nezaměstnanosti vykazovala negativní trend. Situace se změnila v roce 2014 a od té doby míra nezaměstnanosti mírně klesá. V roce 2016 ukazatel se snížil pod průměr Eurozóny, ale pořadí zůstává značně vyšší než míra nezaměstnanosti v České republice.

Je obecně známo, že ekonomika Německa je silnější ekonomikou v západní Evropě. Jelikož Česká republika hraničí s Německem, vztah mezi nimi je intenzivně vázán, proto změny v ekonomice Německa se promítají v ekonomice České republiky. I vzhledem k silné ekonomice v roce 2004 míra nezaměstnanosti byla vyšší než v České republice o 2,6 p. b., a ukazatel byl větší než průměr Eurozóny. V roce 2006 se zlepšil ekonomický stav v Německu a míra nezaměstnanosti začala mírně klesat. V roce 2018 je nezaměstnanost v Německu nachází značně pod průměrem Eurozóny, ale má vyšší hodnotu než Česká republika.

Společně s Českou republikou v roce 2004 do Evropské unie vstoupilo dalších 10 států, včetně Slovenska, Polska a Maďarska. Z tabulky je vidět, že nejlepší situací na trhu práce během celé časové řady vykazuje Rakousko, a celou dobu míra nezaměstnanosti se ani neblíží průměru Eurozóny. V roce 2007 se srovnala nezaměstnanost v ČR a Rakousku a její hodnota činila 4,7 %. Jenom 2 státy se nacházely pod průměrem Eurozóny. Dále nezaměstnanost v ČR začala stoupat a v roce 2015 je její hodnota snížila pod úroveň Rakouska.

Boj s nezaměstnaností proběhl v Polsku, kde od roku 2003 do roku 2018 se nezaměstnanost snížila až o 16 p. b., pro porovnání, v České republice se ukazatel snížil o pouhých 6,2 p.b.

Nejhorší situaci je vidět ve Španělsku, které se liší v nezaměstnanosti od ČR o 12,3 p.b. Sice v období 2003-2007 míra nezaměstnanosti ve Španělsku klesala, v roce 2008 ukazatel začal růst až do roku 2014, kdy nezaměstnanost dosáhla maxima 23,6 %, a Česká republika zvládla potlačit míru nezaměstnanosti na úroveň 5,8 %. Nepříznivou úroveň nezaměstnanosti pote vykazuje v tomto seznamu států Itálie. Hodnota nezaměstnanosti v roce 2018 se liší od Španělska jenom o 4 p. b. Sice nezaměstnanost poklesla o 2,1 p.b. od roku 2013, ale míra je stále vyšší než průměr Eurozóny.

Od vstupu České republiky do Evropské unie její míra nezaměstnanosti se nacházela na prvních místech s nejnižší mírou nezaměstnanosti v porovnání s okolními státy. V posledních letech, zejména od roku 2015 míra nezaměstnanosti ČR konkuruje Německu a Rakousku. V roce 2018 nezaměstnanost v ČR je nižší než v Rakousku o 2,6 p. b., v roce 2017 rozdíl činil 3,1 p. b. Rozdíl s Německem v roce 2017 a 2018 byl stejný a činil pouze 1,2 p. b.

Závěr

Cílem práce bylo analyzovat vývoj míry nezaměstnanosti České republiky. V posledních letech míra nezaměstnanosti vykazuje klesající trend. Hospodářský růst České republiky vedl k zvýšení poptávky po práci, což se projevilo v nárůstu počtu pracovních míst, přílivu zahraničních firem na území státu a stálému snižování míry nezaměstnanosti.

Časová řada pro znázornění trendové funkce byla rozdělena na 2 části. První část popisovala období 1993-2004 a ukázala rostoucí trend míry nezaměstnanosti v tomto období. Výpočet míry nezaměstnanosti byl zahájen až v roce 1993, kdy k tomu vznikla potřeba na základě ekonomických a politických změn, které v tomto období probíhaly. Druhá část popisovala období 2004-2018 s podrobnější analýzou, která ukázala klesající trend. V roce 2004 Česká republika vstoupila do Evropské unie, což mělo vliv na ekonomickou situaci a následovně na trh práce. Počet zaměstnaných cizinců mírně narůstal v období 1993-2004, nárůst se pohyboval na úrovni 6 až 10 tisíc. V roce 2006 oproti roku 2004 došlo k nárůstu o 77,5 tisíc pracovníků. I vzhledem k zvýšení počtu pracujících cizinců se míra nezaměstnanosti snižovala. V období 1995-2011 počet pracujících cizinců narůstal průměrným meziročním tempem 4,7 %.

S pojmem obecná míra nezaměstnanosti úzce souvisí počet nezaměstnaných osob. S poklesem nezaměstnaných klesá míra nezaměstnanosti. Průměrné meziroční tempo poklesu počtu nezaměstnaných činí 8,6 %, hodnota průměrného koeficientu růstu je 0,916. Je důležité brát v úvahu, že vždy zůstane nějaká část obyvatelstva, která pracovat nechce. Příkladem může být žena v domácnosti, nebo člověk, který radši bude pobírat finanční podporu v nezaměstnanosti od státu. Pracovní síla v období 1995-2018 se zvyšovala průměrným meziročním tempem 0,2 %. Další důležitý faktor, ovlivňující míru nezaměstnanosti je počet pracovních míst, který v období 1995-2019 narůstal průměrným meziročním tempem 5,8 %.

Porovnání míry nezaměstnanosti s okolními státy ukázalo, že se Česká republika v posledních letech nachází pod průměrem Eurozóny, a v roce 2018 hodnota byla nižší než v Německu a Rakousku.

Podle posledních zpráv Ministerstva financí ekonomika České republiky za vrcholem svého růstu, a podle odhadu by měl ekonomický vývoj mírně stoupat. Očekávalo se, že i míra nezaměstnanosti o něco málo vzroste. Během psaní této

práce v České republice došlo ke krizové situaci, která souvisí s šířením nákazy koronavíru SARS-CoV-2. V republice byl vyhlášen nouzový stav, a podle nařízení vlády se zastavila činnost velkého množství podniků. Podle aktuálních odhadů se očekává velká hospodářská krize. To znamená, že v bližší době nejspíš dojde k rychlému růstu počtu nezaměstnaných lidí, a tak ke zvýšení míry nezaměstnanosti.

Seznam použitých zdrojů

BREDTMANN Julia, Sebastian OTTEN, Christian RULFF. *Husband's Unemployment and Wife's Labor Supply – The Added Worker Effect across Europe*, [online] 2014, [cit. 20-07-2019]

Dostupné z: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/97313/1/786829907.pdf>

Český statistický úřad, *Aktuální data*, [online] 2019, [cit. 25-05-2019]

Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps,

<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/vyvoj-ceskeho-trhu-prace-3-ctvrtleti-2019>,

<https://www.czso.cz/csu/czso/casove-rady-zakladnich-ukazatelu-statistiky-prace-leden-2020>,

<https://www.czso.cz/documents/10180/91606447/25013019041.pdf/92301aa6-860b-4d92-b43e-f18ea86ffd6a?version=1.0>

ČEJKA Robin a Lucie VNOUČKOVÁ. *Hlavní ekonomické faktory ovlivňující vývoj nezaměstnanosti: Vývoj v České republice*, [online] 2014, [cit. 10-07-2019]

Dostupné z:

<https://www.vsem.cz/data/data/ces->

soubory/ekonomicke_listy/Ekonomicke_listy_2_2014.pdf

DIECKHOFF, Martina a Vanessa GASH. *Unemployed and alone Unemployment and social participation in Europe*, [online] 2014, [cit. 1-08-2019]

Dostupné z:

https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=7&SID=E6RcGIJ1VTLM8En19Zg&page=22&doc=218

FLEK, Vladislav a Martina MYSÍKOVÁ. *Nezaměstnanost a věková segmentace trhu práce* [online] 2018, [cit. 08-08-2019]

Dostupné z: <https://ideas.repec.org/a/prg/jnlpol/v2018y2018i6id1227p709-731.html>

HOLÝ, Dalibor. 2012. *Společná tisková zpráva Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí ČR* [online] 2012, [cit. 02-02-2019]

Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/czso/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107

Ministerstvo práce a sociálních věcí, *Aktuální data*, [online] 2019, [cit. 26-05-2019]

Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/3801>

Ministerstvo práce a sociálních věcí, *Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti*, [online] 2019, [cit. 26.05.2019]

Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena>

LIPPE van der Tanja, Judith TREAS, Lukas NORBUTAS. *Unemployment and the Division of Housework in Europe*, [online] 2017, [cit. 17-07-2019]

Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0950017017690495>

PAVELKA, Tomáš. *Dopad ekonomické recese na dlouhodobou nezaměstnanost v České republice*, [online] 2011, [cit. 19-07-2019]

Dostupné z: https://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/ekonomicke_listy/gf_Ekonomicke%20listy_0811.pdf

POTUŽÁKOVÁ, Zuzana. *Nezaměstnanost mladých a její řešení na Evropské úrovni (Youth Unemployment And Its Solution On The Eu Level)*, [online] 2016, [cit. 10-08-2019]

Dostupné z: <https://ideas.repec.org/a/brv/journal/v14y2016i3p283-303.html>

Citovaná literatura

Arlt, Josef. 1999. *Moderní metody modelování ekonomických časových řad*. Praha: Grada Publishing, a.s., 1999. ISBN 80-7169-539-4

Buchtová Božena, Josef Šmajš, Zdeněk Boleloucký. 2013. *Nezaměstnanost*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.

Daňhelová, Šárka. 2002. *Vybrané kapitoly z ekonomiky*. Brno : Paido, 2002. ISBN 80-7315-032-8.

Echaudemaison, C.D. 1995. *Slovník ekonomie a sociálních věd*. Praha : E.W.A. Edition s.r.o., 1995. ISBN 80-85764-13-X.

Holman, Robert. 2002. *Ekonomie*. Praha : Nakladatelství C.H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6.

Ivan Nový, Alois Surynek. 2006. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. Praha : Grada, 2006. ISBN 8024717050.

Jírová, Hana. 1999. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 8070796359.

Klíma, Jan. 2006. *Makroekonomie*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2006. ISBN 80-9014249-4.

Magdaléna Kotýnková, Otakar Němec. 2003. *Lidské zdroje na trhu práce*. Praha : Professional Publishing, 2003. ISBN 8086419487.

Mareš, Petr. 2002. *Nezaměstnanost jako sociální problém.* Praha : Sociologické nakladatelství , 2002. ISBN 8086429083.

Nováček, V., Švarcová, J. 2001. *Základy ekonomie.* Zlín : Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2001. ISBN 80-7318-003-0.

Píchová, Irena. 2004. *Pracovní právo.* Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2004.

Žídek, Libor. 2006. *Transformace České ekonomiky: 1989-2004.* Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2006. ISBN 807179922X

Přílohy

Tabulka 11: vývoj obecné míry nezaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ, 2005

Rok	Míra nezaměstnanosti v %
1993	4,3
1994	4,3
1995	4,0
1996	3,9
1997	4,8
1998	6,5
1999	8,7
2000	8,8
2001	8,1
2002	7,3
2003	7,8
2004	8,3